

**ACORD 91/2023, de 26 de juliol, del Ple del
Consell de l'Audiovisual de Catalunya**

Recomanacions sobre el tractament informatiu del fet religiós als mitjans de comunicació

Una de les funcions del Consell de l'Audiovisual de Catalunya (CAC) és promoure l'adopció de normes d'autoregulació del sector audiovisual. En aquest marc, el CAC, en col·laboració amb diversos agents del sector audiovisual i amb altres entitats, elabora recomanacions sobre temàtiques diverses que tenen com a objectiu millorar la qualitat de la informació i dels continguts emesos als mitjans audiovisuals.

L'article 18 de la Declaració Universal dels Drets Humans afirma que "tota persona té dret a la llibertat de pensament, de consciència i de religió; aquest dret comporta la llibertat de canviar de religió o de convicció i la de manifestar-les individualment o en comú, en públic i en privat, mitjançant l'ensenyament, la predicació, el culte i l'acompliment de ritus".

Per la seva banda, l'apartat 8 de l'article 40 de l'Estatut d'autonomia de Catalunya assenyala que "Els poders públics han de promoure la igualtat de totes les persones amb independència de l'origen, la nacionalitat, el sexe, la raça, la religió, la condició social o l'orientació sexual, i també han de promoure l'erradicació del racisme, de l'antisemitisme, de la xenofòbia, de l'homofòbia i de qualsevol altra expressió que atempti contra la igualtat i la dignitat de les persones".

El paper dels mitjans de comunicació és vital per promoure la igualtat de drets en la diversitat d'opcions personals. Tractar una realitat tan complexa com la pluralitat religiosa requereix tenir coneixements específics i també una visió crítica i integradora.

Per aquest motiu, el Consell de l'Audiovisual de Catalunya i la Direcció General d'Afers Religiosos han impulsat l'elaboració d'aquestes Recomanacions. S'han pres com a punt de partida els *Criteris del Consell de l'Audiovisual de Catalunya en matèria de tractament del fet religiós en els programes audiovisuals d'entreteniment*, publicats el 2002; i el document *Diversitat religiosa i mitjans de comunicació: una expressió de voluntat de diàleg*, del Consell Assessor per a la Diversitat Religiosa de la Generalitat de Catalunya.

Les *Recomanacions* s'adrecen als i les professionals de la comunicació i tenen com a objectiu contribuir a la dimensió inclusiva de la societat catalana, amb l'ús adient de termes i conceptes, en aquest context de gran riquesa, però també de complexitat.

El document presenta, d'una banda, dades de context sobre la diversitat del fet religiós a Catalunya, a Europa i al món, així com el marc legal que tracta aquesta matèria. I de l'altra, unes recomanacions generals per abordar el fet i la diversitat religiosa als mitjans de comunicació. A més, inclou un annex amb 12 fitxes amb les característiques i especificitats més rellevants de les confessions religioses amb més presència a Catalunya.

Per tot el que s'ha exposat, el Ple del Consell de l'Audiovisual de Catalunya adopta, per unanimitat, el següent

ACORD

Únic. Aprovar el document *Recomanacions sobre el tractament informatiu del fet religiós als mitjans de comunicació*, que s'adjunta a aquest acord com a part integrant.

Barcelona, 26 de juliol de 2023

Xevi Xirgo i Teixidor
President

Laura Pinyol Puig
Consellera secretària

RECOMANACIONS SOBRE EL TRACTAMENT INFORMATIU DEL FET RELIGIÓS ALS MITJANS DE COMUNICACIÓ

INTRODUCCIÓ

El fet religiós, lluny de desaparèixer o perdre importància en la vida de les persones i de les comunitats, es transforma contínuament i continua tenint una gran rellevància en la societat catalana. Les dades sociològiques ens indiquen que les religions no van cap a la desaparició ni cap a l'ostracisme, sinó que evolucionen, es renoven i es diversifiquen.

Per diversos factors de l'evolució social, cultural i demogràfica, la realitat actual del fet religiós a Catalunya és diversa i d'un gran pluralisme: pluralisme d'actituds davant la religió –adhesió, rebuig, ignorància...–, pluralisme de confessions religioses, pluralisme dins de les confessions i pluralisme en la relació de les persones creients amb llur confessió. També cal tenir en compte les opcions de consciència no-religiosa (persones atees i agnòstiques). Hem de veure aquesta diversitat com una oportunitat d'enfortir la cohesió social i no pas com una fractura.

En el marc d'un estat aconfessional, és a dir, on cap confessió religiosa té caràcter estatal, l'actuació dels poders públics a Catalunya ha d'estar guiada per dos principis clau: el dret fonamental a la llibertat religiosa i el principi d'igualtat i no-discriminació.

L'article 18 de la Declaració Universal dels Drets Humans afirma que “Tota persona té dret a la llibertat de pensament, de consciència i de religió; aquest dret comporta la llibertat de canviar de religió o de convicció i la de manifestar-les individualment o en comú, en públic i en privat, mitjançant l'ensenyament, la predicació, el culte i l'acompliment de ritus”.

Per la seva banda, l'apartat 8 de l'article 40 de l'Estatut d'autonomia de Catalunya estableix que “Els poders públics han de promoure la igualtat de totes les persones amb independència de l'origen, la nacionalitat, el sexe, la raça, la religió, la condició social o l'orientació sexual, i també han de promoure l'erradicació del racisme, de l'antisemitisme, de la xenofòbia, de l'homofòbia i de qualsevol altra expressió que atempti contra la igualtat i la dignitat de les persones.”

El model català de respecte a la llibertat religiosa i de gestió de la pluralitat religiosa es podria definir com de laïcitat inclusiva. Laic, perquè els poders públics són independents i diferenciats de qualsevol religió o sistema de creences, però incliusu perquè reconeix la realitat del fet religiós a Catalunya i promou de manera activa el dret a la llibertat religiosa en un marc comú de convivència i interculturalitat.

El paper dels mitjans de comunicació és vital per promoure la igualtat de drets en la diversitat d'opcions personals. Tractar una realitat tan complexa com la pluralitat religiosa requereix tenir coneixements específics i també una visió crítica i integradora.

Per aquest motiu, el Consell de l'Audiovisual de Catalunya i la Direcció General d'Afers Religiosos han impulsat l'elaboració d'aquestes Recomanacions. S'han pres com a punt de partida els [Criteris del Consell de l'Audiovisual de Catalunya en matèria de tractament del fet religiós en els programes audiovisuals d'entreteniment](#), publicats el 2002; i les del document [Diversitat religiosa i mitjans de comunicació: una expressió de voluntat de diàleg](#), del Consell Assessor per a la Diversitat Religiosa de la Generalitat de Catalunya.

En primer terme, us presentem dades de context sobre la diversitat del fet religiós a Catalunya, a Europa i al món, així com el marc legal que tracta aquesta matèria. A continuació, podeu consultar unes recomanacions generals per abordar el fet i la diversitat religiosa als mitjans de comunicació. Amb una finalitat més pràctica, hem incorporat un apartat amb errors comuns a evitar i bones pràctiques.

Per ajudar a entendre i comunicar millor les singularitats de les confessions religioses, al final hem elaborat un annex amb 12 fitxes amb les característiques i especificitats més rellevants de les confessions religioses amb més presència a Catalunya.

Desitgem que sigui una eina útil per als i a les professionals, i que contribueixi a la dimensió inclusiva de la societat catalana, amb l'ús adient de termes i conceptes, en aquest context de gran riquesa, però també de complexitat.

EL FET RELIGIÓS A CATALUNYA I AL MÓN

La laïcitat moderna s'entén com la defensa de la llibertat de consciència basada en el principi d'autonomia personal i, alhora, com a garant de la igualtat de drets de totes les opcions espirituals i de la neutralitat de l'Estat davant les confessions religioses. En aquest context, els mitjans de comunicació adquireixen una nova responsabilitat, ja que han de reflectir, de manera equilibrada i imparcial, la pluralitat que caracteritza la nostra societat, també la religiosa.¹

La religió a escala global

Els éssers humans som persones espirituals. Es calcula que prop de 6.000 milions de persones al món s'identifiquen amb una religió. El cristianisme i l'islam són les que compten amb més implantació; i l'hinduisme i el budisme ocupen la tercera i la quarta posició. Aquestes són les quatre confessions religioses més esteses, però al món n'hi ha moltes més: religions populars i tradicionals, i d'altres més minoritàries, com ara la fe bahá'í, el jainisme, el sikhisme, el xintoisme, el taoisme, la wicca o el zoroastrisme, per esmentar-ne només algunes.

És interessant apuntar que 1 de cada 6 persones al món no s'identifica amb cap grup religiós. En el rànquing de les religions a escala global, aquest grup ocuparia la tercera posició, només per darrere de les persones cristianes i musulmanes. Tot i això, les enquestes apunten que moltes de les persones que afirmen que no pertanyen a cap religió tenen, malgrat tot, algun tipus de creences religioses o espirituals.

La religió a escala europea

En general, la població europea és menys religiosa que en d'altres llocs del món. I, dins d'Europa, hi ha diferències considerables en els graus de compromís amb el fet religiós.²

El cristianisme, que durant molt de temps ha estat la religió predominant a Europa pel que fa a nombre de seguidors, continua sent majoritària. En aquest context, cal tenir en compte que, quan parlem de cristianisme, hi hem d'incloure almenys les tres branques amb més representació: el catolicisme, les esglésies evangèliques i les esglésies ortodoxes.

En comparació amb la resta del món, a tot el continent europeu hi ha un grau relativament més baix de pràctica religiosa tradicional (per exemple, mitjançant l'assistència al culte) i aquesta xifra és lleugerament més alta a l'Europa central i oriental que a l'occidental. En sintonia amb aquestes dades, a l'Europa occidental les persones expressen les seves creences en un grau més baix que a la part central i oriental del continent, on la gran majoria de la població afirma que creu en Déu.

La religió a Catalunya

Catalunya és una societat molt plural des del punt de vista religiós i alhora conscient de la importància de disposar de coneixements sobre les característiques de les diferents confessions religioses que hi conviuen.

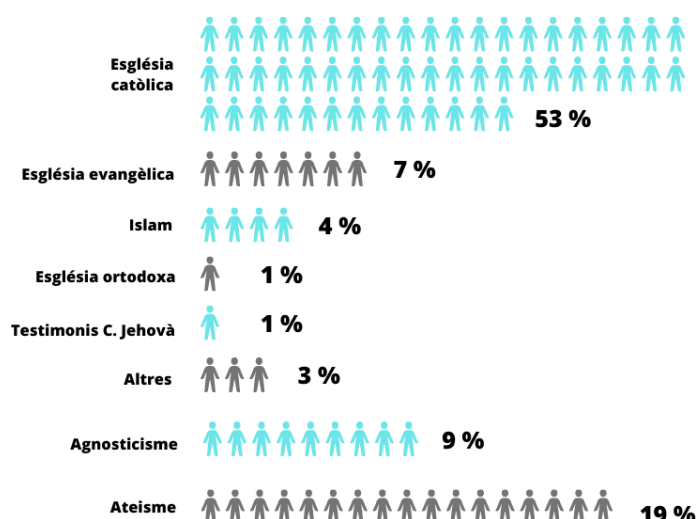
¹ Consell Assessor per a la Diversitat Religiosa (2021). [Diversitat religiosa i mitjans de comunicació: una expressió de la voluntat de diàleg](#).

² Dades estretes de l'enquesta del [Pew Research Center](#) conduïda entre el 2015 i el 2017 a 34 països europeus.

D'acord amb el [Baròmetre sobre la religiositat i sobre la gestió de la seva diversitat 2020](#),³ el 66,9% de les catalanes i els catalans consideren que és molt o bastant important disposar d'algun coneixement sobre la diversitat religiosa per tal de comprendre algunes expressions culturals o artístiques, o determinades situacions polítiques. Dels resultats del Baròmetre també se'n pot deduir una bona percepció de les relacions entre les diferents comunitats religioses del país i una estabilització al voltant del 5% en el nombre de persones que s'han sentit discriminades per motius religiosos.

L'Església catòlica és la confessió religiosa principal a Catalunya, amb la qual s'identifica més de la meitat de la ciutadania. La segueixen, a distància, les esglésies evangèliques i l'islam. Cal destacar que una quart part dels catalans i les catalanes opten per la consciència no religiosa (persones atees i agnòstiques).

Principals confessions religioses a Catalunya

Font: Centre d'Estudis d'Opinió (CEO) i Departament de la Presidència de la Generalitat de Catalunya.

Segons el [Mapa religiós de Catalunya](#),⁴ Catalunya disposa de 7.291 centres de culte de 15 confessions religioses diferents, dels quals el 80% pertanyen a l'Església catòlica. Dels 1.496 llocs de culte no catòlics, les esglésies evangèliques són la minoria religiosa amb més llocs de culte a Catalunya, seguides de l'islam.

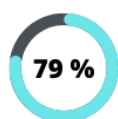
³ [Baròmetre sobre la religiositat i sobre la gestió de la seva diversitat](#). Direcció General d'Afers Religiosos. Dades corresponents a l'estudi del 2020. Àmbit: Catalunya. Mostra: 1.600 persones de més de 16 anys.

⁴ Iniciativa de la DGAR per disposar d'un cens dels llocs de culte amb activitat a Catalunya. Dades extretes de l'actualització del 2022.

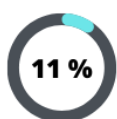
Llocs de culte a Catalunya, per confessió religiosa

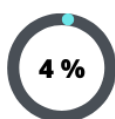
7.291 centres de culte

**Església
catòlica**

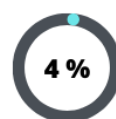
**Esglésies
evangèliques**

Islam

Testimonis C. Jehovà

Altres

**Budisme
Esglésies orientals
Hinduisme
Adventista setè dia
Jesucrist dels Sants...**

**Sikhisme
Fe Bahà'í
Paganisme
Taoisme
Judaisme
Altres..**

Font: Direcció General d'Afers Religiosos del Departament de la Presidència de la Generalitat de Catalunya.

L'equip de persones expertes que va elaborar el mapa va arribar a unes conclusions que considerem de rellevància per contextualitzar la informació religiosa als mitjans de comunicació.

- La diversitat religiosa té una llarga trajectòria a Catalunya, però no ha estat fins als darrers anys que ha començat a viure una situació tímidament normalitzada.** Encara avui dia moltes comunitats reclamen la possibilitat d'exercir plenament els drets recollits en diferents normatives, com ara la [Llei orgànica de llibertat religiosa](#) o els acords del 1992 establerts amb algunes confessions minoritàries.
- El creixement de la immigració ha propiciat l'augment de la diversitat religiosa a Catalunya durant les dues darreres dècades, però s'han produït també conversions de persones autòctones.**
- El mapa de la diversitat religiosa a Catalunya està en procés d'institucionalització, però amb certes dificultats de visibilització.** La diversitat religiosa és majoritàriament invisible en el paisatge arquitectònic català, tot i que a poc a poc va guanyant visibilitat.
- Els centres de culte tenen un paper clau com a espais de sociabilitat en el marc de les confessions minoritàries.** Prenen més rellevància en les comunitats formades per minories culturals i/o nacionals, perquè esdevenen també espais de socialització de les segones generacions i punts de trobada.
- Els centres de culte són sovint impulsors d'una tasca social intensa.** És freqüent que els llocs de culte duguin a terme una tasca social adreçada a la població en general, si bé també hi ha la possibilitat que aquesta activitat es dirigeixi de manera exclusiva als membres de la comunitat.
- Hi ha hagut un augment de les relacions interreligioses entre comunitats en els darrers deu anys.** El diàleg interreligiós ha esdevingut un motor per establir xarxes entre membres de confessions diverses a escala local.

MARC LEGAL DEL DRET DE LLIBERTAT RELIGIOSA

El dret a la llibertat religiosa i de consciència està reconegut àmpliament en el marc jurídic internacional. Així, l'article 18 de la [Declaració Universal dels Drets Humans](#) especifica que:

Tota persona té dret a la llibertat de pensament, de consciència i de religió; aquest dret inclou la llibertat de canviar de religió o de creença, i la llibertat, individualment o col·lectivament, en públic o en privat, de manifestar la seva religió o creença per mitjà de l'ensenyament, la pràctica, el culte i l'observança.

L'article 16 de la [Constitució espanyola](#) també reconeix la llibertat religiosa i de culte com un dret fonamental, no només per part dels individus, sinó també per part de les comunitats. I insta els poders públics a tenir en compte les creences religioses de la ciutadania i a establir relacions de cooperació amb les diferents confessions. Aquest dret va ser desenvolupat posteriorment per la [Llei orgànica 7/1980, de 5 de juliol, de llibertat religiosa](#).

L'Estatut d'autonomia de Catalunya, per la seva banda, va un pas més enllà i comina els poders públics a promoure la igualtat de totes les persones, amb independència –entre altres factors– de la seva religió, i a erradicar qualsevol expressió que atempti contra la igualtat i la dignitat de les persones ([apartat 8 de l'article 40](#)). Així mateix, d'acord amb [l'apartat 7 de l'article 42](#), els poders públics també han de vetllar per la convivència social, cultural i religiosa entre totes les persones a Catalunya i pel respecte a la diversitat de creences i conviccions ètiques i filosòfiques, i han de fomentar les relacions interculturals per mitjà de l'impuls i la creació d'àmbits de coneixement recíproc, diàleg i mediació.

La llibertat d'expressió també està reconeguda com un dret fonamental. En l'àmbit de les Nacions Unides, aquest dret queda recollit en dos documents bàsics. D'un costat, a la [Declaració Universal dels Drets Humans](#) mateixa, l'article 19 de la qual afirma que:

Tota persona té dret a la llibertat d'opinió i d'expressió; això comporta el dret a no ésser inquietat per causa de les opinions i el de cercar, rebre o difondre les informacions i les idees per qualsevol mitjà d'expressió i sense consideració de fronteres.

De l'altre, el [Pacte Internacional de Drets Civils i Polítics \(PIDCP\)](#), adoptat per l'Assemblea General de Nacions Unides el 16 de desembre de 1966, assenyala (article 19) que:

1. Tothom té dret a mantenir opinions sense ingerències.
2. Tothom té dret a la llibertat d'expressió; aquest dret comprèn la llibertat de cercar, rebre i difondre informacions i idees de tota índole, sense consideracions de fronteres, tant si és de forma oral o escrita o de forma impresa o artística, o qualsevol altre el procediment triat.
3. L'exercici del dret previst en el paràgraf 2 d'aquest article comporta deures i responsabilitats especials. Per tant, pot quedar subjecte a certes restriccions, però aquestes han d'estar fixades expressament per la llei i ser necessàries:
 - a) Per al respecte dels drets o de la reputació d'altri.
 - b) Per a la protecció de la seguretat nacional, l'ordre públic o la salut i la moral públiques.

Aquest desplegament normatiu protegeix, per tant, totes les formes d'opinió, incloses les religioses. I això mateix també queda subratllat a l'article 27 del [PIDCP](#):

En els estats on existeixen minories ètniques, religioses o lingüístiques no es pot negar a les persones que pertanyin a aquestes minories el dret, que els pertoca en comú amb els altres membres del seu grup, a tenir la seva pròpia vida cultural, a professar i a practicar la seva pròpia religió i a fer ús del propi idioma.

Conscients de l'especial protecció que requereixen les minories, l'Assemblea General de les Nacions Unides, en la [Resolució 47/135](#) del 18 de desembre de 1992, va aprovar la **Declaració sobre els drets de les persones pertanyents a minories nacionals o ètniques, religioses i lingüístiques**, la qual estableix (article 1) que:

Els estats protegiran l'existència i la identitat nacional o ètnica, cultural, religiosa i lingüística de les minories en els seus respectius territoris i fomentaran les condicions per a la promoció d'aquesta identitat.

És obligació, doncs, dels estats i les seves administracions protegir la diversitat religiosa en totes les seves formes. En aquest sentit, i atenent la particularitat de la nostra mirada, resulta d'especial rellevància l'article 4, que constata:

Els estats adoptaran les mesures necessàries per garantir que les persones pertanyents a minories puguin exercir de manera plena i eficaç tots llurs drets humans i llibertats fonamentals sense cap discriminació i en plena igualtat davant la llei.

Aquest article fa referència als drets humans i les llibertats fonamentals i, per tant, parla també del dret a la informació en la seva doble dimensió: el dret a rebre informació i el dret a comunicar informació. La Constitució espanyola el considera un dret fonamental. Per la seva banda, l'Estatut d'autonomia de Catalunya també esmenta el dret a rebre informació i la seva aplicació als diversos àmbits. Específicament, [l'article 52](#) de [l'Estatut](#) diu que:

Correspon als poders públics de promoure les condicions per a garantir el dret a la informació i a rebre dels mitjans de comunicació una informació veraç i uns continguts que respectin la dignitat de les persones i el pluralisme polític, social, cultural i religiós.

Per tal de **respectar els drets de les persones que formen part de les minories religioses a casa nostra, cal vetllar pel seu dret a comunicar informació, també de caire religiós**. En aquest sentit, **la formació dels i de les periodistes resulta un factor clau per garantir el compliment d'aquest mandat internacional**.

L'ESTATUS LEGAL DE LES DIFERENTS CONFESSIONS RELIGIOSES A L'ESTAT ESPANYOL

Les entitats religioses s'inscriuen al registre que disposa a aquest efecte el Ministeri de la Presidència del Govern espanyol. Per tant, qualsevol entitat que consti en aquest registre és legal i du a terme les seves activitats a l'empara de la Llei 7/1980, de 5 de juliol, de llibertat religiosa. Podeu consultar les entitats inscrites en aquest [enllaç](#). D'altra banda, els organismes legisladors han aprovat diferent normativa al llarg del temps que ha provocat que no totes les confessions religioses gaudeixin dels mateixos drets. En aquest sentit, cal recordar que l'Estat espanyol i la Santa Seu van signar cinc tractats internacionals entre els anys 1976 i 1979⁵ a través dels quals es reconeix a l'Església catòlica, entre d'altres, el dret a determinats beneficis fiscals, el dret a l'assistència religiosa als ciutadans internats en establiments penitenciaris, hospitals, sanatoris, etc., la inclusió de l'ensenyament catòlic opcional en tots els nivells de l'ensenyament, o els efectes civils del matrimoni canònic.

L'any 1992, l'Estat espanyol va signar tres acords de cooperació amb les federacions representatives de les comunitats evangèlica, jueva i musulmana. Aquests acords, que posteriorment foren aprovats com a llei⁶ per part de les Corts Generals, també reconeixen específicament diversos drets als membres d'aquestes comunitats. En molts casos, coincideixen amb els enumerats per a l'Església catòlica, però en d'altres, preveuen especificitats per alguna d'aquestes confessions. Així, per exemple, musulmans i jueus tenen reconegut el dret a disposar de parcel·les específiques als cementiris municipals; i s'estableix que l'alimentació d'hospitals, escoles o altres centres similars es procurarà adaptar als preceptes religiosos islàmics.

Finalment, l'Estat també reconeix com a "religions amb arrelament notori" altres confessions com el budisme, els Testimonis Cristians de Jehovà, l'Església de Jesucrist dels Sants dels Darrers Dies o les esglésies ortodoxes.⁷ Aquest títol atorga la possibilitat teòrica a aquestes confessions de signar en un futur un acord de cooperació similar al de protestants, jueus i musulmans, a més de donar-los determinats drets, com ara el reconeixement civil del matrimoni per aquests ritus.

⁵ Podeu consultar-los en aquest [enllaç](#).

⁶ Es tracta de les lleis següents:

- [Acord de cooperació de l'Estat espanyol amb la Federació d'Entitats Religioses evangèliques d'Espanya](#) (aprovat per la Llei 24/1992, de 10 de novembre).
- [Acord de cooperació de l'Estat espanyol amb la Federació de Comunitats Israelites d'Espanya](#) (aprovat per la Llei 25/1992, de 10 de novembre).
- [Acord de cooperació de l'Estat espanyol amb la Comissió Islàmica d'Espanya](#) (aprovat per la Llei 26/1992, de 10 de novembre).

⁷ Les comunitats evangèlica, jueva i musulmana també van ser reconegudes com a religions amb arrelament notori a l'Estat espanyol abans que signessin els acords de cooperació esmentats.

RECOMANACIONS SOBRE EL TRACTAMENT INFORMATIU DEL FET RELIGIÓS ALS MITJANS DE COMUNICACIÓ

Sobre els continguts de les informacions

1. Ampliar la mirada i defugir les simplificacions i els tòpics.

Sovint, la concepció que hi ha de determinades religions o minories religioses queda limitada a alguns tòpics o prejudicis. Altres vegades, la cobertura que en fan els i les periodistes acostuma a quedar limitada a algun aspecte concret d'una comunitat, de manera que el camp de la nostra mirada cap a aquell grup queda reduït. En aquest sentit, serà bo abordar les temàtiques religioses defugint els tòpics i procurant buscar una mirada àmplia i complementària.

Per exemple, quan es fa referència a l'islam, sovint es parla del ramadà com un mes de dejuni, tot i que també es tracta d'un període de temps especialment dedicat a la introspecció i a la comunitat, com en el cas dels catòlics, per als quals el Nadal és un període de redoblar esforços i compromisos per a la justícia social. Així, tindria sentit fer una peça informativa on, a més de parlar de costums alimentaris, també es posés l'accent en les implicacions personals i els costums socials de les comunitats.

2. Tenir en compte les especificitats de cada confessió religiosa a l'hora d'informar.

Convé enfocar la informació religiosa, sobretot quan fa referència a les minories religioses, tenint cura de quatre eixos:

- a) Corpus de creences: convé entendre i explicar les especificitats de cada confessió, com s'organitza i interactua en el si de la comunitat i amb la resta de la societat.
- b) Costums i ritus: convé explicar i mostrar els diversos elements que caracteritzen una confessió, com ara la vestimenta, el calendari o els ritus.
- c) Acció social: cal donar a conèixer el compromís que les comunitats religioses tenen amb les persones que es troben en situació de vulnerabilitat social.
- d) Prejudicis: prestar atenció a l'estigmatització que pateixen les persones religioses pel simple fet de ser-ho, i encara més quan es tracta de grups no majoritaris.

Per conèixer millor aquestes especificitats, consulteu al final d'aquest document l'annex "Informació bàsica sobre les confessions amb més presència a Catalunya".

3. Conèixer els calendaris de les diferents confessions.

Per fer una bona cobertura dels aspectes culturals i socials que caracteritzen una confessió, és bo planificar i establir un calendari de les principals fites anuals de cada tradició religiosa. Això ens permetrà anticipar-nos i elaborar peces informatives més riques i treballades. Es

tractaria, doncs, de preveure l'arribada de les principals festivitats de cada tradició.⁸

Les principals festivitats d'algunes de les confessions religioses amb presència a Catalunya són, per exemple, la Pasqua o el Iom Kippur jueus, el Nadal cristià o la festa de Guru Granth Sahib sikh.

4. Tenir cura a l'hora de parlar de fonamentalisme religiós.

No podem etiquetar una persona o una comunitat religiosa com a *fonamentalista* pel sol fet de seguir un determinat decàleg, ètica o tradició. Tampoc no podem catalogar com a sectària tota confessió que no sigui majoritària (d'aquesta manera, manllevem el dret d'expressió de les minories). Els termes *secta* i *sectari* tenen connotacions negatives i estigmatitzants, i no s'han d'equiparar a les minories religioses.

En els darrers anys, hi ha hagut un increment de la informació religiosa relacionada amb els fonamentalismes als mitjans de comunicació, tot i que els grups extremistes són una realitat excepcional i no responen a la manera de fer o de sentir generalitzada dels membres de cap tradició religiosa. La remor informativa que generen es deu més aviat a la voluntat del fonamentalisme de generar enrenou amb l'objectiu de fer-se veure.

Sobre les persones que practiquen una religió

1. Ser conscients que Catalunya és plural i diversa.

Durant alguns anys, ens hem referit a les tradicions religioses altres que la catòlica com un corpus importat gràcies a les migracions. Si bé aquest plantejament ha estat encertat parcialment durant un temps, avui en dia ja és obsolet. Actualment, moltes de les persones nascudes a Catalunya viuen la seva religiositat més enllà de la tradició catòlica. Fins ara s'han identificat 14 confessions més al nostre país que han desenvolupat un camí, una forma i una evolució propis.

Així, per exemple, ja no té sentit parlar sempre de la comunitat bahà'í com d'una comunitat procedent de l'Iran, ja que cada cop hi ha més bahà'ís catalans i catalanes.

La llibertat religiosa és un dret fonamental de la ciutadania i cal respectar la seva dimensió col·lectiva com a valor social positiu, fet que implica un respecte a totes les confessions o entitats religioses. També cal aplicar el principi d'igualtat de tracte per a totes les confessions, independentment de la incidència sociològica que tinguin.

2. Tenir en compte l'evolució i el factor generacional de les religions.

Si bé és cert que a Catalunya la religió cristiana catòlica és la majoritària, també cal dir que al llarg de les darreres dècades s'ha reduït sensiblement el percentatge de població que se'n declara seguidora. Ara bé, aquest fenomen sociològic propi del catolicisme en el moment

⁸ Podeu consultar el calendari de les principals festivitats religioses a la [pàgina web](#) de la Direcció General d'Afers Religiosos.

actual no es pot aplicar a la resta de tradicions. Hi ha confessions que estan experimentant un creixement en els últims temps, com ara les diferents esglésies evangèliques o el budisme, per citar-ne algunes.

Pel que fa al factor generacional, a Catalunya el percentatge més alt de població amb creences religioses correspon a persones de més edat. Tot i això, també són molts els i les joves que avui afirmen que la religió és un factor identitari per a ells i elles, i que mostren la seva religiositat de manera natural i desacomplexada, per exemple, a les xarxes socials.

Cal destacar el cas d'algunes influenciadores (*influencers*) en l'àmbit de les religions, amb milers de persones seguidores a Catalunya i que sovint són joves, dones i musulmanes (en són una mostra Miss Raisa o Ramia Chaoui).

3. Procurar no fer generalitzacions.

Per bé que moltes confessions tenen uns portaveus i unes estructures de representació institucional, cal recordar que la unitat es produeix dins de la diversitat, és a dir, que existeix pluralitat dins de cada tradició. Per tant, caldrà prestar atenció a la variabilitat inherent en el si de cada tradició i evitar fer generalitzacions quan informem.

De la mateixa manera que no tots els catòlics coincideixen en uns mateixos costums o opinions, la resta de religions tampoc estan formades per persones amb un mateix perfil. Per exemple, en el món de les esglésies evangèliques, hi ha aquelles que fan una lectura literal de la Bíblia i aquelles que en fan una interpretació; o també hi ha les que beneeixen els matrimonis homosexuals i les que els condemnen.

4. Evitar contribuir a l'estigmatització de les minories religioses.

Hi ha persones a Catalunya que se senten estigmatitzades pel fet de pertànyer a una minoria religiosa o a una religió que no és la majoritària. També hi ha persones que afirmen que han patit discriminació quan s'ha informat de l'actualitat posant l'accent no només en el fet noticiable, sinó també en la confessió religiosa a la qual pertanyen les persones involucrades. Cal actuar amb especial responsabilitat i rigor en el cas d'expressions que puguin suscitar discriminacions per motius religiosos.⁹

Podem pensar en la comunitat musulmana, en els dies posteriors a un atemptat. O en els testimonis de Jehovà, que denuncien que, davant notícies negatives, es tendeix a posar en relleu que la persona responsable del delictes és testimoni de Jehovà, mentre que en altres notícies similars no s'indica mai la confessió religiosa de la persona involucrada.

5. Ser conscients dels propis prejudicis i també dels que poden tenir les comunitats religioses.

⁹ En aquest sentit, cal recordar que l'apartat 1 de l'article 19 de la Llei 19/2020, d'igualtat de tracte i no-discriminació, insta les administracions públiques a "aplicar mesures per a la igualtat de tracte i la prevenció de la discriminació per raó de religió o creença i garantir que les polítiques públiques respectin el dret a la llibertat religiosa en els termes que estableix la legislació."

De la mateixa manera que els i les periodistes es poden apropar a les confessions religioses des de la mirada genèrica dels estereotips, aquí volem recordar que aquesta tendència es produeix en totes dues direccions. Per tant, també els membres de les comunitats de vegades s'apropen a la tasca periodística des del prejudici, especialment en el cas de les minories religioses. Així, algunes comunitats tenen por de relacionar-se amb periodistes, especialment quan es fan demandes des de programes que exploten la controvèrsia.

Especificitats sobre la pràctica periodística

1. Seleccionar bé les fonts informatives.

La majoria de religions són heterogènies i diverses, i no compten amb un únic portaveu institucional. Per tant, caldrà seleccionar bé les fonts informatives en funció de cada organització religiosa i de la informació que estiguem cercant.

Sovint, les confusions es produeixen perquè en l'estructura de l'Església catòlica hi ha un únic portaveu oficial que parla en nom de tota la institució. Aquesta situació, però, no és anàloga a la resta de tradicions.

2. Ampliar el ventall de persones interlocutores, incloent-hi persones de les comunitats religioses.

Sovint les informacions que tenen a veure amb les tradicions religioses s'elaboren a partir de veus expertes, generalment de l'acadèmia. Si bé aquesta és una mirada interessant, cal potenciar, sempre que sigui possible, la veu de les persones que formen part de la comunitat i que tenen una experiència real i viscuda del que significa pertànyer a aquella confessió religiosa en concret.

3. Seleccionar amb cautela els recursos audiovisuals i les persones entrevistades.

Escollir una imatge o un vídeo que il·lustri correctament una informació és una part essencial de la professió periodística, ja que, per la seva naturalesa visual, transmeten de manera molt immediata missatges que tant poden reforçar prejudicis i estereotips com desmuntar-los. Així mateix, cal assenyalar que la selecció de fonts pot contribuir a mostrar altres rostres d'una religió, sovint més coherents amb la realitat i la diversitat del país.

Així, si per informar sobre l'islam incloem les declaracions d'una persona nascuda a Catalunya i de pell blanca, per exemple, estem mostrant que l'islam és divers i que hi ha una realitat més enllà del tòpic que tots els musulmans són persones amb uns trets físics diferenciats.

4. Contrastar la informació per informar de manera acurada.

Vinculat al punt anterior, i per tal d'evitar reproduir prejudicis i generalitzacions, convé no donar per bones idees preconcebudes sobre determinades comunitats. Les religions es desenvolupen i canvien amb el pas del temps, i sovint ho fan de manera paral·lela a l'evolució

de les societats. Per tant, en el si de confessions religioses que, per exemple, poden haver tingut la tradició de la poligàmia durant força temps, pot ser que actualment ja no sigui així. Convé, doncs, contrastar les dades abans de reproduir-les.

Aquest és el cas dels membres de l'Església de Jesucrist dels Sants dels Darrers Dies, dels quals sovint es diu que són polígams, tot i que es tracta d'una pràctica que fa dècades que no forma part de la seva doctrina. També ens podem referir a la tendència a donar per fet que les esglésies ortodoxes celebren el Nadal el 7 de gener, mentre que aquesta és només una particularitat d'alguns patriarcats (Moscou, Sèrbia, Geòrgia) i la resta celebren el Nadal el 25 de desembre.

5. Utilitzar un llenguatge acurat per parlar del fet religiós.

Cal parlar-ne amb la mateixa cura que es parla de la resta de temes que formen part de l'actualitat mediàtica. Cal conèixer el llenguatge i la terminologia propis d'aquest àmbit. Pel que fa a les comunitats, és una bona pràctica preguntar-los amb quin o quins noms volen ser anomenades.

Coneixem el cas de la comunitat bahá'í, que només es reconeix sota el nom *fe bahá'í* i *bahá'ís*, mentre que el Termcat introdueix termes com *bahaisme* o *bahaista*. O, per citar un altre exemple, els membres de l'Església de Jesucrist dels Sants dels Darrers Dies demanen que no se'ls anomeni *mormons*, sinó amb el nom de la seva església.

Per aprofundir en aquesta qüestió, consulteu l'apartat ""Errors comuns i bones pràctiques", amb expressions a utilitzar i a evitar.

Sobre el marc de la relació entre religions i periodistes

1. Distingir entre les pràctiques espirituals i les religions.

En el món contemporani proliferen pràctiques vinculades al benestar de les persones, que utilitzen tècniques i vocabulari específics, que durant molts anys han format part de l'àmbit restringit de les religions. Tot i que el món contemporani tendeix a obviar la contextualització d'aquestes pràctiques, pot ser útil per al periodista conèixer el marc que les explica i que permet copsar-ne tot el significat. Això farà que puguem informar-ne amb més rigor.

Per exemple, avui es pot parlar de *mindfulness* sense fer cap referència al budisme o podem assistir a una formació sobre medicina aiurvèdica sense citar l'hinduisme.

2. Conèixer qui té potestat per decidir què és una religió i què no ho és. El Ministeri de Presidència del Govern espanyol és l'òrgan que regula què és religió i què no ho és. La font a consultar quan necessitem definir un marc d'actuació és la Direcció General d'Afers Religiosos de la Generalitat de Catalunya.

N'és un exemple la *Scientology* o Església de la Cienciologia, que a l'Estat espanyol (i, en conseqüència, a Catalunya) és considerada una religió, mentre que a altres estats europeus

no ho és.

Per aprofundir en aquest aspecte, consulteu l'apartat "L'estatus legal de les diferents confessions religioses a l'Estat espanyol".

3. Ocupar-se de la necessitat de formació.

És legítim no conèixer la terminologia pròpia de les diverses religions, especialment en un món secularitzat. Ara bé, en el moment d'informar sobre el fet religiós, caldrà apostar per la formació i per un intercanvi sincer entre les comunitats i els representants dels mitjans. Un intercanvi que serà fructífer en totes dues direccions: per un costat, els periodistes rebran informació de primera mà i coneixeran de prop quines són les cosmovisions de cada comunitat, i a la inversa, les comunitats se sentiran cada vegada més còmodes adreçant-se als i a les periodistes.

ERRORS COMUNS I BONES PRÀCTIQUES

A continuació, es recull una selecció dels prejudicis i els estereotips més estesos en matèria del fet religiós, els quals, per tant, caldria combatre tant personalment com a l'hora de comunicar en l'àmbit professional. Oferim també un recull de recomanacions i bones pràctiques per aconseguir una millora qualitativa en el tractament de la informació als mitjans de comunicació.

Estructura i organització de les comunitats religioses

- **És erroni considerar que les religions s'estructuren de manera anàloga a la forma d'organització de l'Església catòlica.** Per bé que la branca catòlica del cristianisme és la majoritària a Catalunya i hi té un fort arrelament cultural, cal tenir en compte que cada religió té el seu propi sistema d'organització.
- En moltes comunitats, **cal distingir entre la persona responsable de la vessant religiosa o doctrinal i la persona responsable o portaveu de la comunitat.** Tenir en compte aquesta diferència de perfils ens ajudarà a evitar errors i a dirigir-nos a la millor persona interlocutora possible, quan calgui.
- **Les religions són internament diverses.** Per tant, quan haguem d'informar sobre una confessió, cal tenir cura de no fer generalitzacions.

Errors comuns	Recorda que...	Com n'hauríem de dir	Recomanacions i bones pràctiques
Nomenclatura i terminologia específica:			
"Els evangelistes..." "Els bahaistes..." "Els mormons..."	Cada religió té una manera pròpia d'anomenar els seus membres i no hi ha un criteri general que serveixi per a totes.	Segons la confessió, convé utilitzar els termes següents: - Budisme: <i>budistes</i> - Església Adventista del Setè Dia: <i>adventistes</i> - Església catòlica: <i>catòlics</i> o <i>catòliques</i> - Església de Jesucrist dels Sants dels Darrers Dies: <i>membres de l'Església de Jesucrist dels Sants dels Darrers Dies</i> - Esglésies evangèliques: <i>evangèlics</i> o <i>evangèliques</i>, o <i>protestants</i> - Esglésies ortodoxes: <i>ortodoxos</i> o <i>ortodoxes</i> (seguit del nom del patriarcat, si escau)	Cal fer ús del nom més adient, que habitualment és el que utilitzen els membres de la mateixa comunitat religiosa per autoanomenar-se (i que, en la gran majoria de casos, correspon al que es referencia al Diccionari de religions del Termcat).

Errors comuns	Recorda que...	Com n'hauríem de dir	Recomanacions i bones pràctiques
		- Fe bahá'í: <i>bahá'ís</i> o <i>membres de la fe bahá'í</i> - Hinduisme: <i>hinduistes</i> - Islam: <i>musulmans</i> o <i>musulmanes</i> - Judaisme: <i>jueus</i> o <i>jueves</i> - Sikhisme: <i>sikhs</i> - Testimonis cristians de Jehovà: <i>testimonis cristians de Jehovà</i>.	
"Els àrabs, marroquins o musulmans ..."	<i>Àrab, marroquí/ina</i> o <i>musulmà/ana</i> no són conceptes sinònims. Els dos primers fan referència a la geopolítica o la cultura, i el darrer, a la religió.	Per referir-nos a la comunitat de creients que professen l'islam, l'únic terme correcte és <i>musulmans</i> o <i>musulmanes</i> .	Cal utilitzar el terme <i>àrab</i> per referir-se als membres del poble situat originàriament al desert siropalestí i al nord d'Aràbia; el terme <i>marroquí/ina</i> per referir-se a una persona que és natural del Marroc o a allò relatiu al Marroc, i el terme <i>musulmà/ana</i> per referir-se als membres de la comunitat de creients que professen l'islam.
"Els islamistes..."	<i>Islamista</i> no és sinònim de <i>musulmà/ana</i> .	Cal fer servir la paraula <i>musulmans/anes</i> (i no <i>islamistes</i>) per referir-se a la comunitat de creients que professen l'islam.	Convé utilitzar cada concepte amb rigor: <i>islam</i> és el nom de la religió i <i>islamisme</i> és un moviment politicoreligiós. Una persona islamista és, doncs, un seguidor de l'islamisme (i no un musulmà o musulmana).
"Els islàmics..."	L'adjectiu <i>islàmic</i> s'aplica a coses o objectes, però no a persones.	Cal fer ús del mot <i>musulmans/anes</i> (i no <i>islàmics</i>) per referir-nos a la comunitat de creients que professen l'islam.	Convé utilitzar el terme <i>musulmà/ana</i> per referir-se a les persones (per exemple, "un grup de musulmans") i <i>islàmic</i> per referir-se als objectes (per exemple, "un edifici islàmic").

Errors comuns	Recorda que...	Com n'hauríem de dir	Recomanacions i bones pràctiques
"L'Església evangèlica..."	No hi ha una única estructura que inclogui totes les esglésies evangèliques, tal com passa en el cas de l'Església catòlica.	<i>Esglésies evangèliques</i> fa referència a un conjunt d'esglésies. Per referir-se a una església concret, cal fer ús del nom propi de l'església (per exemple <i>Església Evangèlica Betel</i> o "l'església evangèlica del carrer Ripoll").	Convé parlar d'esglésies <i>evangèliques</i> per referir-se a la multiplicitat i diversitat d'esglésies que van néixer o beure de la Reforma protestant, però que no tenen una organització única ni comuna entre elles.
Funcions i càrrecs dels membres de la comunitat			
"El capellà dels musulmans" "El capellà evangèlic" "El mossèn protestant"	El concepte i la figura del capellà o mossèn és propi de l'Església catòlica, però no d'altres tradicions religioses.	En el cas de l'islam, cal parlar de l' <i>imam</i> i en el cas de les esglésies evangèliques, cal parlar del <i>pastor</i> o la <i>pastora</i> .	Convé utilitzar els termes <i>capellà</i> o <i>mossèn</i> només quan es parli en el context catòlic i fer servir altres termes (<i>pastor/ora</i> , <i>imam</i> , etc.) quan es vulgui fer referència a referents d'altres tradicions religioses (tenint en compte que els rols són diferents en cada cas).
"El líder és l'imam" "Aquí mana el rabí" "El Dalai Lama, el Papa dels budistes..."	L'estructura jeràrquica piramidal, pròpia de l'Església catòlica, no es reproduïx en totes les tradicions religioses. Igualment, sovint no hi ha càrrecs ni funcions exactament iguals entre els referents religiosos de les diverses comunitats.	L'imam és principalment el guia de l'oració, el rabí és un mestre religiós i el Dalai Lama és el líder del budisme tibetà (no de tot el budisme).	Cal conèixer mínimament l'estructura organitzativa de les diverses comunitats per tal de fer ús dels termes més adequats en cada moment, així com per poder seleccionar la millor interlocució en cada cas.
Generalitzacions			
"Les religions són masclistes."	Les religions s'expressen d'acord amb la cultura de cada lloc.		Cal prestar atenció també als referents feministes dins de cada tradició.

Errors comuns	Recorda que...	Com n'hauríem de dir	Recomanacions i bones pràctiques
"Només mediten els budistes."	Totes les religions incorporen la pregària o meditació en una forma pròpia i concreta.		Es tendeix a considerar la pràctica de la meditació budista com a quelcom aliè a tota la tradició d'oració d'altres confessions religioses. Així i tot, gairebé totes les formes d'oració tenen algun punt en comú entre elles.

Llocs de culte

- **Alguns grups vinculats a minories religioses tenen sovint dificultats per obrir temples o edificis destinats al culte.** Habitualment, la manca de recursos econòmics o a vegades les reticències del veïnat expliquen aquestes situacions. En el seu lloc, **s'han adaptat locals comercials o baixos d'edificis.**
- Si bé cada tradició dona uns usos particulars als seus temples o llocs de culte, podem establir que **la celebració del culte, les reunions de la comunitat i l'acció social o solidària són un comú denominador** de gairebé totes les confessions.
- **Cada tradició té unes normes de comportament determinades a l'interior del temple** i no es poden extreure codis de conducta que serveixin per a totes. En aquest sentit, abans d'establir contacte amb cada tradició, caldrà informar-se de manera adequada.

Errors comuns	Recorda que...	Com n'hauríem de dir	Recomanacions i bones pràctiques
Nomenclatura i terminologia específica			
"Han obert una església al barri."	La paraula <i>església</i> s'utilitza només per referir-se als llocs de culte d'algunes branques	En el cas de l'Església de Jesucrist dels Sants dels Darrers Dies, cal parlar de <i>capelles</i> . En el cas de la fe bahá'í i de l'hinduisme, cal dir-ne <i>centres</i> . Quan fem referència a l'islam, els anomenem <i>oratoris</i> o <i>mesquites</i> . En el cas del judaisme són <i>sinagogues</i> . En el sikhisme,	Cal identificar bé a quina tradició religiosa pertany cada lloc de culte i anomenar-lo amb el nom que

Errors comuns	Recorda que...	Com n'hauríem de dir	Recomanacions i bones pràctiques
	del cristianisme.	<i>gurdwares</i> . I els testimonis de Jehovà en diuen <i>sales del regne</i> .	li correspon; és a dir, aquell que fa servir la comunitat mateixa.
"S'obre una nova mesquita a la ciutat."	Algunes persones musulmanes consideren que la majoria d'oratoris que hi ha a Catalunya no es poden anomenar pròpiament <i>mesquites</i> .	Alguns musulmans només fan ús del terme <i>oratori</i> , en lloc de <i>mesquita</i> , si l'edifici no compta amb un minaret.	Convé distingir els conceptes <i>oratori</i> i <i>mesquita</i> en funció de les característiques arquitectòniques de l'edifici en qüestió.
"Missa protestant" "Missa ortodoxa"	Les comunitats evangèliques celebren cultes, no misses (que és la terminologia pròpia de l'Església catòlica). Així mateix, les comunitats ortodoxes celebren divines litúrgies.	En el cas de les comunitats evangèliques, cal parlar de <i>culte</i> i en el cas de les comunitats ortodoxes, de <i>divina litúrgia</i> .	Convé ajustar la terminologia a la realitat de cada tradició religiosa i evitar els paral·lelismes amb l'Església catòlica.
Obertura i funcions dels centres de culte			
"Estic d'acord que s'obri una mesquita, però no aquí."	Existeixen múltiples lleis que protegeixen el dret de reunió religiosa i que regulen el dret d'establir llocs de culte o de reunió amb finalitats religioses.		Cal contrastar la informació sobre la possible il·legalitat del lloc de culte amb l'autoritat local competent (l'ajuntament) i també amb els responsables oficials de la comunitat religiosa.
"En aquell local s'hi fan coses rares."	Moltes minories religioses tenen els seus llocs de culte en locals o garatges, la qual cosa pot transmetre una sensació		És bo prendre consciència que no tots els llocs de culte són grans construccions arquitectòniques ni han de ser-ho, i que aquest fet no

Errors comuns	Recorda que...	Com n'hauríem de dir	Recomanacions i bones pràctiques
	de precarietat. A més, en aquests espais no només s'hi resa en silenci, sinó que hi ha altres maneres de celebrar el culte, i també s'hi poden dur a terme activitats diverses, com ara formació o acció social, entre d'altres.		hauria de servir per catalogar religions "de primera" i religions "de segona". De fet, cal tenir en compte que, sovint, aquesta situació es genera a causa de la manca de recursos econòmics i de les dificultats administratives. D'altra banda, és bo conèixer la idiosincràsia de les funcions dels llocs de culte de les diferents tradicions religioses.
"El centre no compleix les mesures mínimes de seguretat i aforament. Hi ha massa gent."	Si un lloc de culte no compleix les condicions materials i tècniques necessàries per garantir la seguretat de les persones usuàries i la higiene de les instal·lacions, i per evitar molèsties a terceres persones, no pot estar en funcionament. L'ajuntament té les competències per comprovar-ho.		Convé consultar la normativa vigent i/o fer una consulta a l'administració local competent, així com al portaveu oficial de la comunitat religiosa en qüestió.
"Cobrir-se el cap o el cos en entrar a un lloc de culte és un senyal de submissió."	En moltes tradicions, cobrir-se el cap és un símbol o mostra de respecte.		Cal donar veu al testimoni de persones diferents que mostrin la diversitat de motius pels quals es du a terme una pràctica.

Errors comuns	Recorda que...	Com n'hauríem de dir	Recomanacions i bones pràctiques
Context legal i històric			
“Una nova religió s'implanta al barri.”	Històricament hi ha hagut una gran diversitat religiosa a Catalunya, tot i que a vegades ha hagut de viure en clandestinitat.		És bo assegurar-se que realment es tracta d'una nova religió i contextualitzar els fets històricament o, si convé, també en el si del fet migratori. Per conèixer la trajectòria i implantació d'una determinada religió, es pot consultar el Mapa Religió de Catalunya .
“Envaeixen l'espai públic.”	En certs moments de l'any, sobretot els associats a festivitats religioses, les comunitats acostumen a fer trobades més multitudinàries que, en alguns casos, afecten la via pública, com pot ser la celebració del final del Ramadà o el Diumenge de Rams.		Cal tenir en compte que existeix un marc normatiu que regula l'ús de la via pública i convé posar-lo de manifest a l'hora d'informar. També és una bona pràctica recordar que les entitats religioses tenen el mateix dret a ocupar la via pública que la resta d'entitats. En l'exemple, a més, el concepte <i>envair</i> té connotacions negatives (com <i>allau...</i>) que cal evitar.
“La religió sí, però cadascú a casa seva.”	Existeixen diverses lleis que protegeixen el dret de reunió (inclòs amb finalitats religioses) i el dret d'establir llocs de		Cal recordar que existeix el dret humà fonamental de llibertat de pensament, consciència i religió, i la llibertat de manifestar-lo de

Errors comuns	Recorda que...	Com n'hauríem de dir	Recomanacions i bones pràctiques
	culte o de reunió amb finalitats religioses.		manera individual o en comú, en públic o en privat.
Discriminacions			
“La mesquita portarà inseguretat.” “El local evangèlic anuncia conflictes al barri.” “La sinagoga és un cau de problemes.”	No hi ha cap dada que mostri la vinculació entre l'obertura d'un centre de culte i l'increment de la inseguretat.		Convé contrastar la informació per no donar espai a <i>fake news</i>, excepte que sigui per combatre-les.
“L'islam ens està envaint.” “Els jueus són una plaga.”	És difícil comptar quants membres hi ha de cada tradició religiosa. Tanmateix, les dades mostren que, després del catolicisme, les esglésies evangèliques són la tradició religiosa amb més llocs de culte a Catalunya i també la que ha experimentat un creixement més gran en aquest sentit.		Cal contrastar la informació amb dades objectives per tal d'informar amb la màxima fiabilitat. En els exemples, a més, els termes <i>invasió</i> i <i>plaga</i> tenen connotacions negatives que cal evitar.

Indumentària i símbols

- **L'ús de determinades peces de vestir de caràcter religiós no respon a modes, gustos o opcions personals que es puguin modificar dia a dia, sinó que contenen implícit un sentit més profund, vinculat a una manera de viure.** Pels membres d'algunes comunitats religioses no són elements opcionals.

- En general, totes les tradicions religioses inclouen recomanacions sobre la vestimenta vinculades al respecte dels costums, el pudor i la modèstia. En la majoria de casos, les dones han estat receptores de més recomanacions que no pas els homes.
- La llibertat religiosa és un dels drets fonamentals recollit des de totes les esferes de la jurisprudència. Ara bé, **el dret a la llibertat religiosa de cada individu o comunitat també pot patir algunes limitacions d'acord amb l'ordenament jurídic**. Definir en quins casos es pot vestir un element religiós o en quins casos no es pot fer és una qüestió que resta subjecta a les lleis de cada país i a la interpretació de cada cas, i és també una qüestió en evolució i construcció constant.
- **L'ús del vel és una pràctica que algunes societats musulmanes han considerat adient en el si de la seva tradició religiosa**. En aquest context, també és important defugir les generalitzacions i tenir en compte que **els motius que condueixen una dona a dur el vel o a no dur-lo són concrets i variats, i no són els mateixos per a tothom**.

Errors comuns	Recorda que...	Com n'hauríem de dir	Recomanacions i bones pràctiques
Indumentària			
"Les esglésies que et fan tapar són conservadores"	La demanda de tapar els cabells, les espatlles o les cames sovint té a veure, per a algunes comunitats religioses, amb una qüestió de respecte.	Les esglésies que et fan tapar entenen el fet de cobrir el cos com un símbol de respecte: algunes són conservadores i altres, no.	És bo distingir quins elements són costums i quins són orientacions ideològiques. En cas d'entrar a centres de culte per cobrir notícies, convé respectar les normes del lloc de culte.
"Els musulmans que porten túniques són radicals"	Molts musulmans, independentment de la seva manera de viure i d'entendre la religió, vesteixen túniques en moments importants, com el Ramadà o l'oració dels divendres. A més, la túnica és una peça de vestir pròpia de diverses tradicions religioses.		Convé tenir en compte els elements culturals i ser conscients que la roba no defineix sempre l'orientació ideològica d'una persona.

Vel, burca i turbant			
“El vel és denigrant per a la dona”	L'ús del vel és una pràctica que algunes societats musulmanes han considerat adient en el si de la seva tradició religiosa.	En l'ús del vel cal considerar diversos factors, com la tradició o l'atribució de significats personals. El vel és un símbol que pot tenir significats diversos en funció de la persona que el porta.	Cal evitar les generalitzacions: cada dona porta vel o no el porta, per unes raons determinades que poden ser molt diverses. Donar-los veu és una manera de conèixer-ne els motius.
“Les dones que porten vel són musulmanes.”	Hi ha dones que són musulmanes i no porten vel, i hi ha dones d'altres religions o tradicions que en porten.	Actualment, a Catalunya, hi ha una gran diversitat de religions i el vel és un element propi de més d'una religió (per exemple, també ho és de l'hinduisme i del sikhisme).	Convé evitar fer generalitzacions, de manera que pugui emergir la diversitat interna que hi ha dins de qualsevol tradició religiosa.
“A Catalunya hi ha moltes dones migrades amb burca.”	El burca no és habitual a Catalunya. És cert que el turisme procedent sobretot de països del Golf Pèrsic ha fet que en els últims anys els nicabs siguin més visibles en algunes grans ciutats.		Cal utilitzar la terminologia adient per a cada element, diferenciant els conceptes de <i>vel</i> , <i>burca</i> o <i>nicab</i> , entre d'altres.
“Quan porten turbants, són talibans.”	El turbant no és un element exclusiu de la vestimenta dels homes talibans. Hi ha persones d'altres orígens i religions, com ara el sikhisme, que porten turbant.	A Catalunya, la majoria dels homes que porten turbant són sikhs.	És una bona pràctica evitar les associacions directes entre l'ús del turbant i el terrorisme.

Fonamentalismes

- **L'extremisme o el fonamentalisme és relatiu, depèn del marc on es produeix.** No hi ha una manera única i objectiva per definir quan una ideologia és extremista o no, sinó que sempre cal contextualitzar els casos. Així, doncs, cal ser molt curosos en el moment d'afegir adjectius del tipus "fonamentalista", "radical" o altres en informar sobre el fet religiós.
- **No hi ha cap tradició religiosa que inclogui la violència o el terrorisme com una forma possible d'expressió.** Per tant, associar religió i violència és una mala praxi.
- **No hem de confondre ser fonamentalista amb ser conservador.** Hi ha grups religiosos que es mostren poc oberts als canvis o a la modernitat, però això no els converteix en fonamentalistes. L'element diferencial és el fet de voler imposar la pròpia doctrina a la resta.
- Quan informem sobre casos de fonamentalisme religiós, cal tenir en compte que **hi ha grups polítics violents que utilitzen la religió (amb un discurs fonamentalista) per justificar les seves accions.**
- La majoria de prejudicis i conceptes que apareixen als mitjans de comunicació vinculats al tema del fonamentalisme tenen a veure amb l'islam, com afirmen les dades de l'[Observatorio de la Islamofobia](#). Cal anar en compte que aquest fet no desemboqui en generalitzacions sobre aquesta religió.

Errors comuns	Recorda que...	Com n'hauríem de dir	Recomanacions i bones pràctiques
Fonamentalisme associat a l'islam			
"Els musulmans són fonamentalistes"	Tal com passa en la resta de religions, una minoria de persones musulmanes són fonamentalistes.		Evitar les generalitzacions.
"Els islamistes..." (referint-se a un membre de la comunitat musulmana)	<i>Islam</i> fa referència a la religió, mentre que <i>islamisme</i> fa referència al moviment políticoreligiós. No són paraules sinònimes.	Els <i>musulmans</i> o les <i>musulmanes</i>	Cal utilitzar la paraula <i>islamista</i> per referir-nos a una persona adepta a l'islamisme i utilitzar el terme <i>musulmà/ana</i> per parlar de qui professa l'islam.

Errors comuns	Recorda que...	Com n'hauríem de dir	Recomanacions i bones pràctiques
"Terrorisme islàmic"	L'islam, com la resta de religions, porta implícit un missatge de pau i condemna totes les formes de violència.	Cal identificar el grup concret que ha comès l'atemptat o acte terrorista a l'hora d'informar. En darrer terme, tot i que es desaconsella, es pot utilitzar el concepte <i>terrorisme gihadista</i> ¹⁰	És bo recordar que els actes terroristes els cometen individus, no països, ètnies o religions. Així, caldrà no adjectivar el terrorisme en funció de l'origen, l'ètnia o la religió.
"L'Estat Islàmic reivindica l'atac..."	"Estat Islàmic" és una organització terrorista, tot i que té un nom fàcilment associable a una organització política.	"DAESH reivindica l'atac..."	Prioritzar l'ús de les terminologies oficials o recomanades pels organismes de referència.
"La gihad és una guerra." "El gihadisme ha perpetrat un atemptat..."	El concepte de <i>gihad</i> vol dir, principalment, esforç de superació i de resistència contra tot mal, tant en l'àmbit personal com dins de la comunitat musulmana.	Sovint, el que popularment anomenem <i>gihad</i> són, en realitat, <i>accions de grups terroristes o atemptats</i> .	Convé utilitzar la paraula <i>gihad</i> exclusivament en el marc semàntic que li correspon, com a superació i resistència.
Fonamentalisme associat a altres religions			
"Moltes esglésies protestants són sectes."	Etimològicament, qualsevol escissió d'un grup és una secta. Ara bé, el naixement d'un nou grup o la divisió d'un grup	"Moltes esglésies protestants són <i>escissions</i> ."	És bo utilitzar altres termes que no tinguin connotacions associades, com ara <i>grup escindit</i> o el nom de la nova església o comunitat.

¹⁰ Sobre aquesta qüestió, vegeu les *Recomanacions sobre la cobertura informativa d'actes terroristes* que va editar el Consell de l'Audiovisual de Catalunya l'any 2016. En concret, la recomanació 1.5. assenyala que «Els actes terroristes els cometen individus, no països, ètnies o religions. Així, caldrà no adjectivar el terrorisme en funció de l'origen, l'ètnia o la religió. Per exemple, caldria evitar termes com ara "terrorisme islàmic", que hauria de ser substituït per "terrorisme gihadista"».

Errors comuns	Recorda que...	Com n'hauríem de dir	Recomanacions i bones pràctiques
	no porta, <i>de facto</i> , a parlar de secta en el sentit pejoratiu del terme.		
"Els testimonis de Jehovà són una secta."	Els Testimonis Cristians de Jehovà estan reconeguts com a religió a l'Estat espanyol.		Convé consultar el registre del Ministeri de Presidència per conèixer quines són les religions reconegudes a l'Estat espanyol.

Religió i educació

- Aconfessionalitat no és sinònim d'agnosticisme o d'ateisme i, per tant, **la presència del fet religiós als espais públics és una realitat que conviu amb tota la resta.**
- Tant la Constitució espanyola com l'Estatut d'autonomia de Catalunya reconeixen **el dret de totes les persones a rebre ensenyament i informació religiosos de qualsevol tipus.**
- Avui, a l'Estat espanyol, hi ha establerts uns **acords que vetllen perquè s'integri dins del sistema educatiu l'ensenyament del catolicisme, el judaisme, l'islam i el protestantisme.** Actualment, a Catalunya hi ha classe de religió catòlica, alguns casos de religió evangèlica i s'ha posat en marxa un pla pilot relatiu a l'assignatura de religió islàmica.

Errors comuns	Recorda que...	Recomanacions i bones pràctiques
"La religió a l'escola és adoctrinament"	En un Estat aconfessional com l'espanyol, l'assignatura de religió ha de promoure el respecte de totes les religions.	Convé recordar que hi ha moltes maneres de fer classe de religió i que, cada vegada més, els centres educatius opten per fer classe de cultura religiosa. Així, mentre la religió sol instruir sobre una tradició religiosa en concret, la cultura religiosa s'enfoca en la història de totes les religions i els seus efectes en les societats.
"L'assignatura de	En l'actualitat, als centres educatius públics	Cal consultar la llei d'educació vigent en el moment, on es publica el currículum

religió a l'escola no hauria de ser obligatòria"	l'assignatura de religió no és obligatòria per a l'alumnat.	educatiu de cada etapa escolar i es determina l'obligatorietat de les assignatures.
"No entenc per què el meu fill ha de fer religió si jo no soc una persona religiosa"	No hi ha cap obligació de fer l'assignatura de religió.	És bo prendre consciència que, per conèixer o parlar de la diversitat de creences, no cal compartir-les o estar-hi d'acord. En canvi, tenir accés a aquest tipus d'informació permet millorar la convivència (dins i fora de l'escola), esdevenir més crítics i entendre millor el món on vivim.

ANNEX. INFORMACIÓ BÀSICA SOBRE LES CONFESSIONS AMB MÉS PRESENCIA A CATALUNYA

BUDISME

Dades bàsiques

- **Nombre de centres budistes a Catalunya (2022):** 65
- **El budisme a Catalunya:** les comunitats budistes inicien la seva història a Catalunya de la mà d'algunes persones nascudes a Catalunya i a la resta de l'Estat que se senten atretes per les pràctiques orientals. En l'actualitat, acullen cada vegada més membres.
- Les persones que segueixen el budisme s'anomenen **budistes**.

Com s'organitzen les persones budistes a Catalunya?

- No existeix una estructura que representi el budisme en l'àmbit mundial.
- Fonamentalment, les persones budistes creen **organitzacions de centres al voltant d'un determinat mestre o mestra**.
- A Catalunya, des de l'any 2007, existeix la [Coordinadora Catalana d'Entitats Budistes](#), que agrupa centres i organitzacions de corrents i de tradicions budistes molt diferents.
- En tot cas, cal tenir en compte la gran heterogeneïtat dins del budisme. A Catalunya hi ha implantades diferents tradicions: theravada, budisme zen, budisme nichiren, budisme tibetà... Entre elles hi ha lleugeres diferències, sobretot de caire formal. A més, cada dia també hi ha més organitzacions laiques.

Qui pot ser una bona persona interlocutora?

- El **mestre o la mestra**: tot i que en el budisme no hi ha pròpiament la figura d'un sacerdot, pren una gran importància la figura del *mestre/a*, que en el cas del budisme tibetà rep el nom de *lama* i en el cas del budisme zen rep el nom o bé de *mestre/a* o bé de *roshi* o *sensei*. Habitualment, els i les mestres s'encarreguen **de dirigir les meditacions i els rituals**.
- La **sangha**: al voltant dels i de les mestres hi ha el conjunt de la *sangha*, és a dir, **les persones que els segueixen**. En moltes comunitats budistes de Catalunya, entre els membres de la *sangha* **hi ha una persona que fa funcions similars a les d'un secretari o secretària**. És amb aquesta persona, o bé amb el mateix mestre o mestra, amb qui podem contactar per informar-nos.

Quins són els llocs de culte?

- En el budisme hi ha moltes formes de culte i és habitual que es facin **tant a casa com a un centre**, el qual pot rebre diferents noms en funció de l'escola o la tradició a la qual s'adscriu: *temple, centre, monestir*...

- En aquests centres gairebé sempre hi ha un altar amb una estàtua del Buda, flors, la fotografia del mestre o mestra que ha donat la transmissió al mestre o mestra actual, encens i espelmes. És habitual que les persones budistes seguin a terra, tot i que la meditació es pot practicar seient sobre uns coixins o bé en una cadira.
- Tot i que a Catalunya hi ha algun monestir budista, **la majoria de centres budistes del país són en pisos o locals**. Habitualment s'hi fa pregària i meditació, ofrenes i altres pràctiques, com recitar sutres o cants, o la cerimònia del te (segons la branca budista del centre).
- En alguns monestirs budistes hi ha un monument anomenat **stupa**, destinat a guardar-hi relíquies, que consisteix en una estructura massissa de pedra en forma de túmul semiesfèric o acampanat, coronat per una balustrada amb un pal que sosté un o diversos para-sols d'honor.

Quines recomanacions cal seguir per accedir als centres budistes?

- Abans d'entrar a l'espai central, és recomanable **apagar el telèfon** o posar-lo en silenci.
- En aquest espai, caldrà entrar-hi **descalç o descalça** i amb **roba que cobreixi les cames i les espatlles i amb tons neutres**.
- **En entrar** al centre, **cal inclinar el cap davant de la figura del Buda**, amb les mans juntes davant del pit, per fer-li una reverència. També cal fer aquesta reverència en cas que hi hagi algun mestre o mestra al centre.
- **Parlar en veu baixa** és una mostra de respecte.
- En seure, cal procurar **no encarar els peus en direcció a cap de les imatges de divinitats** que hi hagi al centre, ja que fer-ho és una falta de respecte. Si és possible, convé **evitar donar-los l'esquena** quan hi estiguis a prop. També és convenient no tocar mai cap de les figures que hi ha al temple.
- Es poden captar imatges del centre, tot i que és preferible demanar permís abans de fer-ho.

Hi ha diferències entre homes i dones?

- Actualment, tot i que amb excepcions, en general, la dona assumeix les mateixes responsabilitats que l'home i cada dia hi ha més dones ensenyant el budisme.
- Cal tenir en compte que, en els centres catalans, aquesta diferenciació de gènere és gairebé imperceptible.

Quina indumentària cal destacar?

- En el budisme tibetà, si algú no és mestre/a ni monjo/a, no cal que porti cap indumentària específica; en tot cas, alguna peça de roba dins la gamma del color granat. En el budisme zen d'arrel japonesa s'aconsella portar roba fosca o negra; en el d'arrel coreana, en gris o en colors vius.
- Els monjos budistes acostumen a seguir un codi de vestimenta amb un significat inherent. En la majoria de tradicions monacals, acostumen a afaitar-se els cabells com a símbol d'humilitat i de despreniment, entre altres motius. A més, generalment porten un hàbit o

túnica o quimono i els mestres el cobreixen amb una peça gran de roba que envolta el cos i que penja d'una espatlla (habitualment, l'esquerra). La senzillesa d'aquesta peça simbolitza l'ascetisme i la humilitat de l'opció de vida que han pres. Tanmateix, hi ha algunes diferències:

- o En el budisme tibetà la roba és d'algun color dins la gamma dels granats i taronges.
- o En el budisme zen d'arrel japonesa, en general es porta un quimono negre i els mestres el cobreixen amb una peça de color beix o fosc; hi ha tradicions on aquesta peça és de color viu.
- o En el budisme theravada els hàbits són blancs.
- o En tot cas, també cal tenir en compte l'existència de molts corrents laics que no porten necessàriament cap indumentària especial.
- o Vesteixen un **hàbit o túnica**, format per un tros gran de roba que envolta el cos i que penja d'una espatlla (habitualment, l'esquerra). La senzillesa d'aquesta peça simbolitza l'ascetisme i la humilitat de l'opció de vida que han pres.
- o En la majoria de tradicions, acostumen a **tallar-se els cabells** com a símbol d'humilitat i de despreniment, entre altres motius.

Quan podem parlar de fonamentalisme en el budisme?

- En diverses ocasions, les societats occidentals elaboren una **imatge idíl·lica de les religions orientals** i en certa manera, estereotipada. A l'hora d'informar, convé recordar que totes les tradicions religioses estan fetes de llums i ombres.
- Tot i que habitualment sentim parlar dels casos de fonamentalisme en les religions monoteïstes, **les tradicions orientals, com la resta, també donen lloc a moviments fonamentalistes.**

Reconeixement per part de l'Estat espanyol

El budisme està **reconegut com a “confessió amb arrelament notori” des del 2007**, requisit necessari per poder establir acords de cooperació amb l'Estat en el futur.

ESGLÉSIA ADVENTISTA DEL SETÈ DIA

Dades bàsiques

- **Nombre d'esglésies adventistes a Catalunya (2022):** 22
- **L'Església Adventista del Setè Dia a Catalunya:** va arribar a Catalunya l'any 1903 a través de tres joves missioners procedents de Califòrnia, però no va ser fins a l'any 1940 que es va obrir la primera església al país. Des d'aleshores, primer de manera més prudent i després, cap al final dels anys setanta i durant la dècada del 2000, de manera més consolidada, l'organització va anar obrint nous llocs de culte.
- Els membres de l'Església Adventista del Setè Dia s'anomenen **adventistes**. La referència al "setè dia" en el nom d'aquesta confessió religiosa té a veure amb l'estricta observança del dissabte com a dia dedicat al Senyor.

Com s'organitzen les persones adventistes a Catalunya?

- **Associació General:** és l'òrgan central, ubicat a Washington. Està format per **un president i un consell executiu escollit cada cinc anys**.
- Les diferents comunitats d'arreu del món s'agrupen en els àmbits continental, estatal i, en ocasions, regional. Amb tot, avui en dia no hi ha cap òrgan que formalment agrupi i coordini les esglésies adventistes de Catalunya. Així, doncs, totes les esglésies de Catalunya pertanyen a l'**Associació espanyola** (que té la seu a Madrid), i l'Associació espanyola pertany a la **Unió de l'Europa del Sud**, la qual forma part de la **Divisió Euro africana**.

Qui pot ser una bona persona interlocutora?

Cada església o congregació està dirigida per un Consell format per:

- **Pastor:** és el principal responsable de l'església local i s'encarrega de dirigir els cultes.
- **Ancians:** dirigents escollits per la comunitat entre els membres de més antiguitat o entre aquells als quals s'atribueix una vàlua especial. Col·laboren amb el pastor en el desenvolupament de les seves tasques.
- **Diaques:** s'encarreguen de tenir cura del temple, conèixer les incidències que afecten els membres de la comunitat, ajudar els necessitats, etc.
- **Directors de departaments:** coordinen les tasques assignades a cada departament. Els departaments més importants són: secretaria, tresoreria, escola sabàtica, societat de joves, menors, família, etc.

En relació amb els membres de la comunitat, és habitual que les esglésies adventistes mateixes facin la distinció següent:

- **Membres combregants:** són els membres que s'han batejat i tenen activitat en el marc de l'església.
- **Resta de membres:** són els membres que tenen relació amb l'església, però que no tenen tots els drets i deures dels membres combregants.

Quins són els llocs de culte?

- **L'església:** és el nom que rep el lloc de culte de l'Església Adventista del Setè Dia.
- **El dissabte és el dia d'observança** de les persones adventistes (i no ho és el diumenge, com en la majoria d'esglésies cristianes) i, per això, és el dia més concorregut.

Quines són les funcions principals dels llocs de culte?

- **Reunió d'oració:** solen dur-se a terme els divendres al vespre i inclouen el cant d'himnes, la predicació i pregàries espontànies dels fidels que hi assisteixen.
- **Educació religiosa:** l'escola sabàtica, destinada a totes les persones de la comunitat, distribuïdes per grups d'edat, d'un màxim de dotze persones cadascun, és l'equivalent a la catequesi catòlica o a l'escola dominical de les esglésies evangèliques. Acostuma a dur-se a terme els dissabtes al matí.
- **Culte d'adoració:** es du a terme el dissabte a mig matí, després de l'escola sabàtica. Inclou cants, temps per a l'oració, ofrenes, lectura bíblica i predicació.
- **Comunió:** alguns dissabtes, en el culte d'adoració, també s'hi celebra la comunió, que comença amb un "lavatori" dels peus entre els membres de la comunitat com a símbol d'humilitat i de perdó.
- **Formació:** el lloc de culte i també altres espais serveixen als membres d'aquesta tradició com a espais de formació, especialment sobre salut (dietètica, teràpies "alternatives", prevenció de l'alcoholisme, com deixar de fumar, etc.).

Com és una església adventista?

- Les esglésies adventistes acostumen a tenir **un petit escenari amb una tarima**, a la qual hi estan encarades **fileres de bancs o cadires on s'asseuen els membres de la comunitat**.
- **No tenen imatges ni pràcticament cap decoració.**

Quines recomanacions cal seguir per accedir a les esglésies?

- És un símbol de respecte mantenir-se en **silenci durant el culte**.
- Si cal parlar i no és per fer cap aportació col·lectiva al culte, és bo fer-ho en veu baixa.

Hi ha diferències entre homes i dones?

- No és habitual que hi hagi diferències entre els homes i les dones que assisteixen al culte adventista.

- La dona no pot accedir al càrrec de pastora.

Reconeixement per part de l'Estat espanyol

En el cas de l'Església adventista, **inclosa en la Federació d'Entitats Religioses Evangèliques d'Espanya (FEREDE)**, es van signar uns **acords de cooperació l'any 1992** que atorguen a la comunitat adventista els drets següents:

- Dret a l'assistència religiosa en centres públics.
- Dret a l'ensenyament religiós a l'escola.
- Dret al reconeixement civil del matrimoni religiós.
- Dret a recaptar diners.
- Dret a determinats beneficis fiscals.
- Dret a la inviolabilitat dels seus centres de culte.

ESGLÉSIA CATÒLICA

Dades bàsiques

- **Nombre de centres de culte catòlics a Catalunya (2022): 5.795**
- **L'Església catòlica a Catalunya:** la presència de l'Església catòlica en terres catalanes data dels primers segles de l'era cristiana. Actualment és majoritària a Catalunya, amb el 80% dels centres de culte i també pel que fa al nombre de persones que s'hi identifiquen. Durant els anys de dictadura franquista, el règim polític es va voler identificar amb la religió catòlica i va establir un vincle entre el poder polític (l'Estat) i bona part de la jerarquia de l'Església catòlica. El catolicisme sempre ha conviscut a Catalunya amb altres confessions, especialment el judaisme, l'islam i el protestantisme. Des de la segona meitat del segle xx, i amb més força a partir del anys noranta, amb l'increment de fluxos migratoris, l'Església catòlica va començar a conviure amb una diversitat de confessions cada vegada més gran.
- Els membres de l'Església catòlica s'anomenen **catòlics i catòliques**.

Com s'organitzen les persones catòliques a Catalunya?

- L'Església catòlica s'estructura territorialment en **bisbats o diòcesis**, els quals es divideixen en **parròquies** i s'agrupen en **províncies eclesiàstiques**.
- Reconeix en el **bisbe de Roma (el Papa)** aquell que, en nom de Crist, presideix el conjunt de totes les esglésies particulars o diòcesis.
- Considera que, en cada una de les diòcesis, hi és present l'única Església de Jesucrist.
- **A Catalunya hi ha 10 seus episcopals** agrupades al voltant de **dues esglésies metropolitanes**, que formen **dues províncies eclesiàstiques**. La seu de Tarragona té les seus sufragànies de Girona, Lleida, Solsona, Tortosa, Urgell i Vic, i la seu de Barcelona té les seus sufragànies de Sant Feliu de Llobregat i de Terrassa. Els bisbes de les deu diòcesis amb seu episcopal a Catalunya formen la **Conferència Episcopal Tarraconense**, constituïda l'any 1969 com a organisme intern de l'Església catòlica a Catalunya i presidida per l'arquebisbe de Tarragona.
- Els i les fidels també es poden vincular a moviments, congregacions religioses o prelatures.

Qui pot ser una bona persona interlocutora?

- En general, l'Església catòlica té una **estructura jeràrquica estipulada** i un organigrama clar, tant dins de cada església com pel que fa a la comunitat universal. Per aquest motiu, habitualment no hi ha dubtes a l'hora de seleccionar les fonts oficials, tot i que al marge d'aquesta jerarquia hi ha una gran diversitat de grups, moviments i tendències.

Els possibles interlocutors són:

- **Bisbes** (o arquebisbes en determinades seus): són aquells preveres que reben l'encàrrec de presidir una església particular o diòcesi. Són la màxima autoritat per al seu bisbat com a mestres i pastors, sempre en comunió amb el Papa.
- **Preveres**: són els homes que, en rebre el sagrament de l'orde, han estat constituïts sacerdots (anomenats també popularment *capellans* o *mossens*) i poden administrar sagraments i guiar en el camí de la fe i de la vida cristiana les agrupacions de fidels que el bisbe els confia. Estan obligats a mantenir-se cèlibes i resten sota l'autoritat directa del bisbe en el cas d'estar vinculats a un bisbat, o sota l'autoritat del seu superior si pertanyen a un institut religiós.
- **Diaques**: són els homes, casats o no, que són constituïts servidors qualificats de la paraula i de la caritat, sempre a redós d'un bisbe. També reben el tractament de mossèn.
- **Laics i laiques**: són els cristians i les cristianes que, pel baptisme, són considerats amb la dignitat de membres del poble de Déu.
- **Vida religiosa**: hi ha comunitats masculines i femenines de vida religiosa on tant els preveres com el laïcat poden optar per una vida cristiana en comunitat, amb un carisma determinat: missions, ensenyament, salut, vida contemplativa, etc. Es comprometen a viure els vots de castedat, obediència i pobresa.
- En un monestir o abadia, l'**abat o l'abadessa** és el superior o superiora de la comunitat, mentre que el **prior o priora** és la persona que està just per sota d'aquesta figura, en el cas que n'hi hagi.

Quins són els llocs de culte?

- **Església (o temple)**: és el lloc més important de trobada. A les esglésies catòliques, a diferència del que passa a les esglésies d'altres branques del cristianisme, acostuma a haver-hi representacions en forma d'imatges i escultures.
- Quan fem referència al lloc de culte pròpiament, escriurem el mot en minúscula. Tanmateix, quan parlem de l'Església catòlica, en majúscula, ens referim a la "comunitat de creients de fe cristiana que reconeix la primacia del bisbe de Roma com a vicari de Jesucrist i successor de sant Pere".
- **Monestir**: lloc on viu una comunitat de monjos o monges d'acord amb la regla de l'orde al qual pertanyen. Els monestirs solen ser edificis aïllats, amb una distribució específica, per afavorir una vida de pregària i reflexió.

A més del terme genèric *església*, sovint es fa ús d'altres conceptes més concrets per referir-se als llocs on la comunitat catòlica celebra la fe. Alguns d'aquest termes són els següents:

- **Basílica**: denominació històrica de determinats temples. Avui el títol de basílica el tenen temples que excel·leixen per raons històriques, artístiques i litúrgiques.
- **Capella**: espai destinat al culte i a la pregària.
- **Catedral**: església principal d'una diòcesi, on es troba la seu del bisbe.
- **Parròquia**: té diferents significats. Es pot referir a l'església principal de la circumscripció parroquial; al conjunt de persones que formen part d'una parròquia o a la demarcació territorial eclesiàstica, d'àmbit local, que aplega un grup de fidels i és regida per un sacerdot, que es denomina *rector*.

Quines són les funcions principals de l'església?

- **Celebració de la litúrgia:** la trobada més significativa de la comunitat catòlica en el seu dia a dia és la celebració de l'eucaristia, la missa. Aquesta trobada és especialment concorreguda els diumenges.
- **Rituals:** l'església és el lloc de celebració dels rituals catòlics, com el baptisme (habitual en els infants), el matrimoni o les exèquies.
- La majoria d'esglésies participen en l'**entitat de caire social Càritas**, creada per la mateixa Església catòlica i que té l'objectiu d'ajudar les persones amb menys recursos, més enllà del cercle de la comunitat catòlica.

Com és una església?

- S'accedeix a l'església per la **nau central**, que és plena de bancs per a la comunitat feligresa.
- Des de gairebé tots els punts d'aquesta nau s'observa el **presbiteri**, que és una zona més elevada que la resta de la nau central i que acull l'**altar** i l'**ambó**, que és el lloc des del qual es fa la lectura de la Bíblia durant l'eucaristia.
- Al fons del presbiteri s'hi ubica el **sagrari**, que és l'armariet que conté el pa de l'eucaristia. Davant del sagrari llueix una petita llum en forma d'espelma.
- En algun espai de l'església sempre hi ha el **baptisteri o pica baptismal**, que és el lloc destinat a l'administració del baptisme.
- La majoria d'esglésies tenen **campanar**.

Quines recomanacions cal seguir per accedir a les esglésies?

- És un símbol de respecte estar en **silenci** dins d'una església.
- Es considera de mala educació parlar per telèfon dins de l'església i cal procurar **no consultar el telèfon** durant qualsevol moment de la litúrgia.
- Si cal moure's per l'església mentre es du a terme una cerimònia (per captar imatges, per exemple), és bo **moure's pels passadissos laterals**.

Hi ha diferències entre homes i dones?

- Actualment no hi ha diferències entre els feligresos i les feligreses.
- Les dones no poden ser ordenades com a preveres, motiu pel qual molts càrrecs i responsabilitats en la jerarquia catòlica els ocupen només homes.

Quina indumentària cal destacar?

Les persones laiques catòliques no porten cap indumentària específica. Sí, en canvi, els sacerdots i els monjos i monges:

- **Alba:** és un vestit llarg, amb mànigues i de color blanc que porten els sacerdots catòlics, en alguns dels contextos en què exerceixen el ministeri.

- **Casulla:** és l'ornament litúrgic extern (per sobre de l'alba) que porten els sacerdots per celebrar l'eucaristia, quan porten la vestimenta completa. El seu color varia en funció de l'època dins de l'any litúrgic.
- **Estola:** també per exercir el ministeri, els sacerdots es posen l'estola, una peça de tela d'uns dos metres de llargada i uns vint centímetres d'amplada. Queda col·locada per sobre de les espatlles, envoltant el coll i amb el caient cap la part del davant del cos. **El color de l'estola, igual que el de la casulla, varia en funció de l'època dins de l'any litúrgic.**
- **Hàbit:** és el vestit propi dels monjos i les monges d'alguns ordes, sobretot quan tenen una vida monàstica. Acostumen a portar també un cinturó que cenyeix la roba a la cintura i afavoreix la mobilitat.

Quan podem parlar de fonamentalisme catòlic?

- En el cas del catolicisme a Catalunya, **una de les confusions més habituals consisteix a confondre el tradicionalisme religiós amb el fonamentalisme.** En aquests casos, convé tenir present que el fonamentalisme catòlic acostuma a necessitar una certa estructura de base: una agrupació o moviment que l'organitzi. El sol fet de seguir els preceptes de l'Església com a opció de vida individual o fins i tot en comunitat, sense que per això es produeixi cap conflicte amb l'exterior, no ens permet parlar de fonamentalisme. A més, recordem que cal que hi hagi una voluntat d'imposició de la pròpia cosmovisió sobre la resta.

Reconeixement per part de l'Estat espanyol

La confessió religiosa amb qui l'Estat espanyol manté un tracte més estret és l'Església catòlica, amb qui, **a través de la Santa Seu, l'Estat té establerts acords (1976 i 1979) en matèria d'assistència religiosa, assumptes jurídics, ensenyament i assumptes culturals, i temes econòmics.**

ESGLÉSIA DE JESUCRIST DELS SANTLS DELS DARRERS DIES

Dades bàsiques

- **Nombre de capelles de Jesucrist dels Sants dels Darrers Dies a Catalunya (2022):** 13
- **L'Església de Jesucrist dels Sants dels Darrers Dies a Catalunya:** es va implantar a Catalunya l'any 1969, primer a Barcelona i immediatament després a Sabadell, Terrassa i Mataró.
- Les persones que pertanyen a aquesta comunitat **no se senten còmodes quan se'ls anomena "mormons"**. Popularment, se'ls ha conegut així atesa la importància que aquesta comunitat ha donat al *Llibre del Mormó*. Ara bé, sovint, parlar de "mormons" té connotacions negatives, així que convé no fer servir aquest terme. **Ens hi referirem com a "membres de l'Església de Jesucrist dels Sants dels Darrers Dies" o "Sants dels Darrers Dies"**.¹¹

Com s'organitzen les persones de l'Església de Jesucrist dels Sants dels Darrers Dies a Catalunya?

L'Església de Jesucrist dels Sants dels Darrers Dies consta d'una estructura complexa:

- Els membres de l'Església de Jesucrist dels Sants dels Darrers Dies consideren que aquesta segueix el **mateix model d'Església que Jesucrist va establir durant el Seu ministeri terrenal** i que ha estat restaurada en l'època moderna.
- Els òrgans de govern de l'Església a escala mundial inclouen les anomenades **Autoritats Generals** i els **Oficials Generals**.
- Les **Autoritats Generals**, que s'encarreguen de la direcció global de l'Església, inclouen diversos òrgans:
 - o La Primera Presidència, que és l'òrgan de govern suprem de l'Església, i està formada per un "profeta" i dos o tres apòstols
 - o El Quòrum dels Dotze Apòstols
 - o Els Setantes Autoritats Generals
 - o El Bisbat President.
- Els **Oficials Generals**, que s'encarreguen de diversos àmbits sectorials, inclouen:
 - o La Presidència General de la Societat de Socors
 - o La Presidència General de la Primària
 - o La Presidència General de les Dones Joves
 - o La Presidència General de l'Escola Dominical
 - o La Presidència General dels Homes Joves.
- Territorialment, l'Església de Jesucrist dels Sants dels Darrers Dies s'organitza en **estaques o districtes (circumscripcions)**, cadascuna de les quals agrupa de 2.000 a 4.000 membres aproximadament, i està dirigida per un president d'estaca que rep el suport de dos consellers. Cada estaca està integrada per un mínim de cinc **barris**, i cada barri està dirigit per un **bisbe**, que pot incloure unitats més petites, anomenades

¹¹ Podeu consultar més informació sobre l'Església de Jesucrist dels Sants dels Darrers Dies a la seva pàgina oficial: churchofjesuschrist.org

branques, les quals estan dirigides per un president de branca, que també rep el suport de dos consellers. A Catalunya, hi ha tres estagues: la de Barcelona, la de l'Hospitalet de Llobregat i la de Lleida.

- L'Església no té un clergat professional i tots els seus membres, tant dones com homes, tenen l'oportunitat de servir de manera voluntària dins l'organització de l'Església. Una d'aquestes oportunitats és servir com a missioner.

Qui pot ser una bona persona interlocutora?

Els possibles interlocutors són:

- Els presidents d'estaca.
- Els bisbes i els presidents de branca.
- Els responsables de comunicació de cada estaca.

Quins són els llocs de culte?

Els membres de l'Església de Jesucrist dels Sants dels Darrers Dies diferencien els temples¹² dels centres on es reuneixen habitualment, anomenats *capelles*.

- **Temple:** és l'espai més sagrat i en el qual se celebren actes molt concrets i rituals, només oberts als membres de l'Església de Jesucrist dels Sants dels Darrers Dies.
- **Capella.** Habitualment s'hi fa:
 - **Reunió sacramental:** es tracta de la cerimònia que se celebra els diumenges i que aplega homes i dones de totes les edats. Inclou discursos dels membres, himnes i l'administració del sagrament del Sant Sopar.
 - **Escola dominical: formació religiosa** que s'organitza en funció de l'edat i el sexe dels assistents.
 - Reunions de sacerdoci, de joves i nens, i de la Societat de Socors.
 - **Formació en benestar i ajuda social:** inclouen classes de diversos temes, com ara autosuficiència laboral i econòmica, així com múltiples accions d'ajuda social.

Pel que fa a la seva estructura:

- Els espais de les capelles es distribueixen en una sala que s'anomena **Saló Sacramental**, on té lloc la reunió sacramental, la qual no conté imatges, i on hi ha distribuïts múltiples bancs encarats al púlpit i diverses aules on es duen a terme la resta de reunions.
- Poden incloure una **pista esportiva** que a vegades és la mateixa estança que l'**espai cultural**, el qual disposa d'un escenari per fer-hi espectacles o representacions teatrals, entre altres activitats.
- També poden comptar amb una **cuina pròpia**.

Quines recomanacions cal seguir per accedir a les capelles?

¹² A Catalunya de moment no n'hi ha cap, però està anunciat que se'n construirà un en el futur.

- És recomanable assistir a la capella **mudat**, especialment els diumenges i dies de conferència. La majoria d'homes porten americana, camisa i corbata. Les dones solen dur vestits o faldilles modestes.

Hi ha diferències entre homes i dones?

- En general, a l'Església de Jesucrist dels Sants dels Darrers Dies predomina la **importància de la família** i els **rols diferenciats** que consideren que han de tenir homes i dones.
- **A dins de la capella, homes i dones se separen** abans de la reunió sacramental.
- Actualment les dones no poden accedir al sacerdoci, però sí que poden assumir càrrecs de direcció i responsabilitat en les unitats territorials més petites –branques– o com a “oficials generals” dins l'estructura directiva mundial.

Reconeixement per part de l'Estat espanyol

L'Església de Jesucrist dels Sants dels Darrers Dies està **reconeguda com a “confessió amb arrelament notori” des del 2003**, requisit necessari per poder establir acords de cooperació amb l'Estat en el futur.

ESGLÉSIES EVANGÈLIQUES

Dades bàsiques

- **Nombre de centres de culte evangèlics a Catalunya (2022): 818**
- **Les esglésies evangèliques a Catalunya: tenen presència continuada a casa nostra des del 1868 quan, arran de la revolució anomenada “La Gloriosa”, va començar a haver-hi una certa llibertat religiosa.** Hi ha esglésies protestants que tenen més de 150 anys d'història.
- Es tracta de la tradició religiosa que ha tingut un creixement més destacat en les dues darreres dècades i és la confessió que ha creat més llocs de culte durant els últims anys.
- El protestantisme engloba sota una arrel comuna un ampli ventall de denominacions, esglésies, organitzacions i entitats que configuren un panorama divers plural i heterogeni. És la minoria religiosa més gran de Catalunya.
- Les persones que formen part d'aquestes comunitats o esglésies **es poden anomenar cristians i cristianes, protestants o evangèlics. També es poden anomenar pel nom de la seva família denominacional, per exemple: reformats, pentecostals, baptistes, metodistes, luterans...** entre d'altres. **Mai no ens hi referirem com a “evangelistes” ni parlarem de la religió “evangelista”** (els evangelistes són els quatre autors dels evangelis: Mateu, Marc, Lluc i Joan).

Com s'organitzen les persones de les esglésies evangèliques a Catalunya?

- El protestantisme i, en conseqüència, les esglésies evangèliques són el resultat de la Reforma protestant impulsada principalment per Martí Luter al segle XVI, i a la qual també han contribuït, entre d'altres, Joan Calví o Joan Wesley. Tanmateix, es tracta d'un **col·lectiu infinitament divers** en molts aspectes, també en la seva forma organitzativa.
- És habitual que **cada església evangèlica dugui a terme la seva activitat de manera molt autònoma**, tot i que diferents esglésies que comparteixen una mateixa comprensió doctrinal es poden unir tot formant **denominacions o famílies denominacionals**. Per aquest motiu, es pot parlar tant de “l'Església evangèlica”, quan ens referim a la totalitat, com de les “esglésies evangèliques”, si volem emfatitzar la seva diversitat.
- De manera genèrica, podem distingir tres maneres d'organitzar-se:
 - o **Organització episcopal:** consisteix en una estructura territorial organitzada a través d'assemblees nacionals i que compta amb bisbes elegits democràticament (i amb connotacions teològiques diferents als de l'Església catòlica). Cada comunitat local ellegeix democràticament el seu Consell de Comunitat.
 - o **Organització de tipus presbiterià:** A escala nacional es dota d'una estructura de govern i en l'àmbit de cada comunitat local es dota d'un presbiteri o consell d'ancians, en tots els casos elegits democràticament.
 - o **Organització congregacionalista:** consisteix en esglésies o comunitats amb autonomia plena i autogestionades per la comunitat mateixa, on les decisions es prenen democràticament. Prové del que s'ha anomenat la “Reforma radical”, que consistia a anar a l'arrel de l'evangelí (i d'aquí el nom d' “evangèlics/ques”). **Són les majoritàries a Catalunya.** Bona part de les denominades “esglésies històriques”, amb presència centenària a Catalunya, tenen aquesta forma

d'organització. Però també hi ha esglésies congregacionalistes entre les anomenades "comunitats ètniques" (formades majoritàriament per persones d'un país determinat).

- **Diverses esglésies es poden federar** per defensar amb més força els drets de llibertat religiosa i els seus posicionaments i interessos davant l'Estat i la resta de la societat. Així, a Catalunya, tradicionalment, les diferents entitats evangèliques, després de l'arribada de la democràcia, s'han agrupat en el si del **Consell Evangèlic de Catalunya, creat el 1981**. A Catalunya també hi ha algunes entitats que agrupen els pastors protestants, com l'AMEC (**Associació de Ministres de l'Evangeli de Catalunya**) o la COMEC (**Confraternitat de Ministres de l'Evangeli de Catalunya**). Finalment, també cal assenyalar que existeixen algunes denominacions organitzades. Alguns exemples en són la Unió d'Esglésies Baptistes de Catalunya, la Federació d'Esglésies Evangèliques Independents d'Espanya o la Coordinadora d'Assemblees de Germans de Catalunya.

Qui pot ser una bona persona interlocutora?

- **Pastor o pastora:** és la màxima autoritat religiosa en la majoria d'esglésies evangèliques. No és un intermediari entre Déu i la comunitat, sinó que és la persona que dirigeix la comunitat local i gestiona i organitza el culte, i que, en funció dels seus coneixements i aprenentatges, pot proporcionar formació i consell espiritual.
- En una mateixa església hi pot haver diversos pastors, els quals sovint poden ser **auxiliats per altres càrrecs** dins de l'església local.
- **Ancià o anciana:** és una persona que exerceix de guia espiritual, mestre o dirigent. Pot actuar com a ajudant del pastor, sobretot en esglésies reformades o presbiterianes. Alhora, algunes esglésies, sobretot d'assemblees de germans, estan dirigides per un grup d'ancians, sense que hi hagi un pastor.
- Com que les comunitats evangèliques es caracteritzen, entre altres aspectes, per tenir molta llibertat i independència en el seu tarannà i organització, **caldrà informar-se bé de la branca doctrinal de cada comunitat i de la seva composició** per no emetre notícies errònies o confuses.

Quins són els llocs de culte?

- **Església:** és el lloc més important de trobada per a les persones evangèliques.
- Per raons històriques i les seves limitacions pel que fa al finançament, la majoria d'esglésies evangèliques que hi ha a Catalunya **s'ubiquen en baixos de cases, locals o naus**, tot i que també hi ha moltes esglésies històriques que tenen edificis propis i temples construïts com a tals.

Quines són les funcions principals de l'església?

- **Celebració del culte:** cada diumenge, la comunitat evangèlica celebra el culte (que no podem anomenar "missa") d'adoració en comunitat, a l'església. Quatre són els elements principals del culte: la lloança, la pregària, la predicació i el sagrament o Sant Sopar o Taula del Senyor.

- **Escola del Diumenge:** Una de les característiques diferencials de les esglésies evangèliques és l'Escola del Diumenge. N'hi pot haver de dos tipus. D'una banda, aquella que s'imparteix de manera simultània al culte i que va dirigida a nens i nenes de fins a dotze anys, o eventualment, a adolescents. De l'altra, l'adreçada als adults, que generalment s'imparteix abans del culte dominical.
- **Predicació:** els llocs de culte de la comunitat evangèlica són, sobretot, un lloc de predicació de les Escriptures. Aquesta predicació normalment va a càrrec del pastor o la pastora i/o dels predicadors o prediques laics, és a dir, membres actius de la comunitat que no han estat ordenats dins del clergat.
- **Celebració dels sagraments o ritus sagrats:** En el protestantisme no hi ha sagraments, sinó ordenances. Són el baptisme i el Sant Sopar o Taula del Senyor. Pel que fa al baptisme, és habitual que es realitzi per immersió en l'edat adulta, com a signe i senyal de voler-se vincular lliurement a la família de fe cristiana, tot i que algunes denominacions el realitzen per aspersió i en infants. Pel que fa al Sant Sopar, consisteix en el repartiment del pa i del vi entre els fidels.
- **Estudi bíblic:** la majoria d'esglésies evangèliques disposen d'espais o aules per dur-hi a terme grups de treball i de reunió, o l'escola dominical.
- Vertebració d'**activitats benèfiques i assistencials**.

Com és una església evangèlica?

- **Estança principal:** és on se celebra el culte; és plena de cadires o bancs i d'instruments musicals per a la lloança.
- **Plataforma:** és on se situa el púlpit i el grup de lloança.
- **Púlpit:** és el lloc des d'on es predica i des d'on es dirigeixen les pregàries i els cants.
- **Sales:** la majoria d'esglésies evangèliques compten amb sales que permeten fer reunions socials i d'estudi bíblic.
- **Baptisteri:** és l'espai on se celebren els batejos per immersió; ha de tenir prou capacitat com perquè s'hi pugui submergir una persona. El baptisteri no sempre és present en tots els temples evangèlics. Per aquesta raó, les comunitats que disposen de baptisteri el posen a disposició de les altres comunitats.
- Les esglésies evangèliques solen ser molt sòbries **pel que fa a l'estètica i la decoració**, perquè no veneren imatges ni reverencien sants ni mares de déus. Hi pot haver **una creu o el símbol del peix**, per exemple, però no solem trobar-hi altres representacions en forma d'imatge o escultura. Si en alguna ocasió hi ha alguna figura artística o simbòlica, aquesta és una expressió decorativa, però mai és objecte de fe.

Quines recomanacions cal seguir per accedir a les esglésies?

- No hi ha cap requisit especial per accedir a qualsevol comunitat o església local tot seguint l'ús del nostre entorn social.
- Malgrat que comparteixen una mateixa fe, les expressions cúltiques poden ser molt diferents entre les esglésies evangèliques. En aquest sentit, cal tenir en compte el cas de **les esglésies pentecostals, on les persones són especialment expressives**, particularment en el moment dels cants (ben al contrari d'altres comunitats, molt més sòbries). Per això hi haurà moments d'una gran expressivitat corporal i verbal. Sempre,

però especialment en aquests moments, caldrà haver demanat permís prèviament per captar sons o imatges.

Hi ha diferències entre homes i dones?

- En la gran majoria d'esglésies evangèliques no hi ha diferències entre homes i dones fins al punt en què podem trobar, en totes les famílies denominacionals, dones en el lideratge o en el pastorat. Malgrat aquesta realitat, també es podran trobar algunes comunitats que incorporen els seus matisos.

Quina indumentària cal destacar?

- Les persones cristianes evangèliques no porten cap indumentària específica que els diferenciï de la resta de ciutadania. Així i tot, cal recordar que la gran diversitat existent dins de les esglésies evangèliques i el grau de llibertat que les caracteritza dificulta les classificacions.
- Els pastors i pastores, en funció de la seva tradició eclesiàstica, poden revestir-se amb toga durant els cultes i/o en cerimònies especials, com ara casaments o enterraments.

Quan podem parlar de fonamentalisme protestant?

- Podem parlar de fonamentalisme protestant quan es fa una interpretació literalista del text sagrat.
- El fonamentalisme protestant viu com una amenaça tot el que creu que posa en perill o en entredit qualsevol de les tradicions a les quals se senten vinculats.
- No s'ha de confondre el conservadorisme teològic amb el fonamentalisme. Per poder parlar de fonamentalisme protestant cal que hi hagi una certa intransigència en la interpretació i la defensa que es fa de la religió, un tancament respecte d'altres mirades divergents, dins i fora del protestantisme mateix i l'anhel d'imposar la pròpia cosmovisió en la resta d'àmbits del cristianisme.

Reconeixement per part de l'Estat espanyol

La Constitució espanyola estableix que l'Estat espanyol és aconfessional. Això vol dir que manté relació i acords amb algunes tradicions religioses. En el cas de les esglésies evangèliques, **l'any 1992 es van signar uns acords de cooperació amb la Federació d'Entitats Religioses Evangèliques d'Espanya (FEREDE)**, que atorguen a la comunitat evangèlica els drets següents:

- Dret a l'assistència religiosa en centres públics.
- Dret a l'ensenyament religiós a l'escola.
- Dret al reconeixement civil del matrimoni religiós.
- Dret a recaptar diners.
- Dret a determinats beneficis fiscals.
- Dret a la inviolabilitat dels seus centres de culte.

ESGLÉSIES ORTODOXES

Dades bàsiques

- **Nombre de centres de culte ortodoxos a Catalunya (2022):** 53
- **Les esglésies ortodoxes a Catalunya:** es van implantar a Catalunya al començament del segle xx arran d'una petita comunitat grega que va decidir crear, a banda d'un punt de trobada cultural, una comunitat religiosa, l'Església ortodoxa grega, situada a Barcelona. A la mateixa ciutat, a la dècada dels seixanta, un grup de persones nascudes a Catalunya interessades en els rituals ortodoxos donaven vida a una església ortodoxa catalana que actualment està sota la jurisdicció del patriarcat de Sèrbia.
- Dels membres de les esglésies ortodoxes **en diem *persones ortodoxes* i hi afegim el país de l'església a la qual pertanyen**. Per exemple, "un home ortodox rus", "l'Església ortodoxa ucraïnesa", etc.

Com s'organitzen les persones de les esglésies ortodoxes a Catalunya?

- Les diverses esglésies ortodoxes **són independents**.
- Malgrat l'autonomia que les caracteritza, els patriarques **es reuneixen en concili** i totes atorguen una primacia d'honor al **patriarca de Constantinoble**.
- Les esglésies ortodoxes estan organitzades al voltant de diversos **patriarcats** i són esglésies autocèfales: Constantinoble, Alexandria, Antioquia, Jerusalem, Moscou, Sèrbia, Romania, Bulgària, Geòrgia, Ucraïna, etc.
- **A Catalunya hi trobem comunitats pertanyents a diversos patriarcats**. Totes tenen una estructura jeràrquica, de manera que els diaques i preveres estan sota l'autoritat del seu bisbe.

Qui pot ser una bona persona interlocutora?

- **Patriarca:** és la principal autoritat. Es tracta d'un títol de dignitat concedit als bisbes d'algunes esglésies importants (és el cas de Constantinoble, Moscou, Romania, Sèrbia, Bulgària, etc.)
- **Exarques:** constitueixen una altra font d'informació important. Són jerarques que governen un exarcat o territori administratiu de les esglésies ortodoxes. Per exemple, l'arquebisbe d'Atenes per a l'Església grega.
- **Preveres:** són els homes que presideixen la divina litúrgia i poden administrar la majoria de sagraments. Els homes casats poden accedir al presbiterat i els bisbes procedeixen de l'estament monàstic.

Quins són els llocs de culte?

- **Església:** és el lloc més important de trobada. S'hi dona molta importància a les icones, que són imatges pintades que representen Jesucrist, la Mare de Déu, els sants, els misteris, etc.

- Diverses de les comunitats ortodoxes que hi ha a **Catalunya no disposen d'un lloc de culte propi, sinó que utilitzen esglésies catòliques cedides** durant unes hores o bé al llarg de tot l'any, en cas que es tracti de capelles o ermites en desús.

Quines són les funcions principals de les esglésies?

- **Celebració de la Divina Litúrgia:** es tracta de la celebració de l'eucaristia, que inclou el cant d'himnes i lletanies. Té la particularitat que sol durar hores.
- Vertebració d'**activitats benèfiques i assistencials**.
- **Educació cultural i religiosa:** moltes esglésies aprofiten alguna de les sales annexes per dur-hi a terme cursos de la llengua originària de la comunitat, educació religiosa als infants o formacions específiques, com ara tallers d'iconografia.

Com és una església ortodoxa?

- L'entrada de les esglésies ortodoxes sol ser un **vestíbul on s'encenen espelmes, que després es posen al davant d'una de les icones** que hi ha a prop.
- Passat el vestíbul, s'accedeix a la **nau central** de l'església, que no sol disposar de bancs ni cadires per seure-hi.
- En una banda d'aquesta nau s'hi situa la **trona del bisbe**, un símbol que s'associa a la pertinença a una organització i comunitat espiritual.
- S'hi manté l'**iconòstasi**, que és el **mur de fusta o d'obra** que, sobretot a les esglésies de tradició bizantina, es troba entre el presbiteri i la nau de l'església. L'iconòstasi té una porta central amb dos batents (les **portes reials o santes**, que tenen, a més, una cortina) i dues de laterals, i serveix de suport a icones, d'acord amb uns cànons que n'estableixen la distribució. Aquestes portes donen accés al santuari, que queda darrere de la nau i és l'espai més sagrat del temple.
- S'atribueix molta **importància a la il·luminació**, feta a base de llum natural, llum artificial i espelmes.

Quines recomanacions cal seguir per accedir a les esglésies ortodoxes?

- És bo accedir a les esglésies ortodoxes **amb una indumentària que no sigui gaire escotada ni ensenyant les cames**.
- **En algunes esglésies, és preferible que les dones es cobreixin el cap** amb un mocador.
- **Hi ha algunes esglésies que no permeten l'entrada de persones que no siguin de la comunitat més enllà del vestíbul** d'entrada a l'església. Per això, és bo consultar-ho abans d'accedir a la nau de l'edifici.

Hi ha diferències entre homes i dones?

- **En algunes esglésies, homes i dones resen separats.**
- Les dones no poden accedir als càrrecs religiosos.

Quina indumentària cal destacar?

- Els cristians de les esglésies ortodoxes no porten cap indumentària específica.
- Podem trobar diferències entre els creients de **les esglésies més conservadores, que tendeixen a cobrir la major part del cos**, i els creients de les més liberals.
- No tots els preveres de les esglésies ortodoxes segueixen un codi de vestimenta concret, però molts utilitzen **túniques o altres elements distintius**.

Reconeixement per part de l'Estat espanyol

Les esglésies ortodoxes estan **reconegudes com a “confessió amb arrelament notori” des del 2010**, requisit necessari per poder establir acords de cooperació amb l'Estat en el futur. En tot cas, algunes d'aquestes esglésies es beneficien de manera extraordinària dels drets reconeguts per l'Estat a les entitats membres de la Federació d'Entitats Religioses Evangèliques d'Espanya, amb la qual va signar un acord de cooperació l'any 1992.

FE BAHÁ'Í

Dades bàsiques

- **Nombre de punts de reunió bahá'ís a Catalunya (2022):** 25
- **La fe bahá'í a Catalunya:** l'any 1949 es va constituir el primer grup de trobada a Barcelona i, dos anys més tard, es va iniciar un nou grup de trobada a Terrassa.
- Les persones bahá'ís **no se senten identificades amb les paraules *bahá'isme* ni *bahá'ista*** (tot i que són termes reconeguts oficialment pel Termcat). Els membres d'aquesta religió **s'anomenen bahá'ís** i la seva religió és la **fe bahá'í**.

Com s'organitzen les persones bahá'ís a Catalunya?

La comunitat bahá'í s'estructura al voltant de dos tipus d'institucions.

- **Institucions elegides democràticament destinades a prendre decisions respecte de la vida i els objectius de la comunitat.** És el cas d'institucions com la Casa Universal de la Justícia o les assemblees espirituals d'àmbit nacional o local. Aquestes últimes, presents a Catalunya, estan formades per nou membres que s'escullen cada any i que han de tenir més de vint-i-un anys. Les eleccions bahá'ís es realitzen sense candidatures ni propaganda electoral i hi prenen part homes i dones majors de 18 anys.
- **Institucions de caire consultiu:** tenen la funció de garantir la unitat de la fe i encoratjar les comunitats. Estan formades pel cos dels consellers i el cos dels seus auxiliars.

Qui pot ser una bona persona interlocutora?

- **Assemblees espirituals locals:** la fe bahá'í no té persones consagrades al culte, sinó que les activitats estan regulades i supervisades per les institucions bahá'ís, especialment per les assemblees espirituals locals (ningú no es dedica al proselitisme, perquè és una pràctica prohibida). Per tant, l'Assemblea Espiritual local és l'encarregada de supervisar, coordinar i acompanyar totes les activitats que es fan en el si de la comunitat i aquí és on caldrà buscar una persona interlocutora vàlida.

Quins són els llocs de culte?

- **Temples:** actualment només hi ha vuit temples bahá'ís a tot el món.
- **Centres o domicilis particulars:** a banda d'aquests vuit temples o cases d'adoració, no hi ha pròpiament llocs de culte en aquesta tradició religiosa, sinó que les persones bahá'ís es reuneixen en el que s'anomenen centres (i, sovint, en domicilis particulars).

Quines són les funcions principals dels centres?

- **Reunions d'oració i meditació:** en aquestes trobades, que no s'articulen a través de cap ritual, els membres de la comunitat veneren Déu a través de la lectura de textos sagrats

(que no estan sempre estipulats, sinó que les persones que assisteixen a la reunió poden compartir els textos que desitgin). En acabar, hi ha un temps per a la conversa informal i, sovint, per a un petit refrigeri.

- **Estudi:** els cercles d'estudi són cursos que tenen l'objectiu de facilitar que els membres de la comunitat i els seus amics desenvolupin les seves capacitats al servei a la societat. En aquestes trobades es potencien les seves qualitats, aptituds i habilitats a partir de les escriptures sagrades, l'oració i la reflexió.
- **Educació d'infants i joves:** sovint s'ofereixen classes regulars per grups d'edat on es treballen les virtuts i l'educació del caràcter dels infants. També hi ha un programa per a l'empoderament espiritual dels "prejoves", que està dirigit a nois i noies d'entre els 11 i els 15 anys. L'objectiu és ajudar-los a identificar les seves qualitats i talents latents: desenvolupar una nova consciència de la realitat, el sentit de justícia, l'esperit de servei desinteressat als altres....
- **Celebració de festivitats i d'altres reunions comunitàries:** com ara la festa dels Dinou Dies, que se celebra el primer dia de cada mes del calendari bahá'í, i en la qual es dedica un temps a la devoció i a la lectura de pregàries i meditacions, un temps a parlar i a consultar sobre els afers propis de la comunitat, durant el qual tothom es pot expressar, i un temps a la conversa informal, a compartir activitats artístiques o jocs i aliments.
- També serveixen com a centres administratius.

Com és un centre bahá'í?

- No hi ha cap regulació sobre aquest centres i a cada lloc poden ser diferents. En general, són senzills pel que fa a la seva ornamentació (alguns quadres i flors) i amb la disposició del mobiliari segons l'ocasió i el nombre de participants.

Quines recomanacions cal seguir per accedir als centres bahá'ís?

No hi ha cap aspecte que calgui tenir en compte especialment.

Hi ha diferències entre homes i dones?

No hi ha cap diferència.

Quina indumentària cal destacar?

La fe bahá'í no inclou cap indumentària específica.

Reconeixement per part de l'Estat espanyol

En aquests moments, **no hi ha acords específics amb la comunitat bahá'í.**

HINDUISME

Dades bàsiques

- **Nombre de centres de culte hinduistes a Catalunya (2022): 24**
- **L'hinduisme a Catalunya:** els primers petits grups de persones que simpatitzaven amb l'hinduisme es van formar a Catalunya als anys setanta. En general, eren joves interessats en les tradicions orientals que, en alguns casos, havien viatjat a l'Índia amb la voluntat de conèixer una mica més la tradició hinduista. Noves comunitats, de tarannà molt divers, s'han anat creant en els darrers anys.
- Les persones membres de l'hinduisme són els **hinduistes o hindús**, persones vinculades a la tradició anomenada Sanatha Dharma, que és la que amb el temps s'ha traduït, sobretot a occident, com a *hinduisme*. Alerta, però, perquè la paraula *hindú* també pot fer referència a algú nascut o procedent de l'Índia.

Com s'organitzen les persones hinduistes a Catalunya?

- L'hinduisme és una **tradició infinitament diversa, amb nombroses corrents i escoles**. Tant és així que sovint pot semblar que es parli de religions diferents, possiblement perquè el desconeixement des d'Occident ens fa més difícil la comprensió d'aquesta realitat.
- Generalment, els hinduistes s'agrupen al voltant de la figura d'un **guru**, a partir de la qual es generen diverses organitzacions.
- **No hi ha cap òrgan mundial** que coordini els hinduistes.
- **A Catalunya hi ha diverses entitats hinduistes que actuen de manera independent i sovint sense tenir contacte entre elles.**

Qui pot ser una bona persona interlocutora?

Els millors interlocutors sempre seran les persones que tinguin una implicació activa en la comunitat, perquè disposen de molta més informació que no pas aquells que van al temple de manera puntual. Els possibles interlocutors són:

- **Guru o mestre:** la figura del guru o mestre té un paper central. S'encarrega d'orientar la vida espiritual de la persona devota o seguidora i li proposa les pràctiques que considera més adequades en cada moment.
- A Catalunya, i de manera general, podem distingir entre:
 - o **Mestres o gurus.**
 - o **Membres actius d'una comunitat:** poden ser tant persones que viuen al temple mateix i que sovint no tenen activitat laboral fora, com persones que tenen una vida familiar i laboral, però participen activament en la comunitat.
 - o **Membres col·laboradors:** són els encarregats de tasques concretes o que s'impliquen puntualment.
 - o També hi ha grups que tenen una **coordinació assembleària**.

Quins són els llocs de culte?

- **Mandir:** vol dir *temple*. Es tracta d'un espai dedicat a una o més deïtats que, atesa la gran diversitat de l'hinduisme, no té un únic format, sinó que pot ser molt divers.
- **Temples o centres hinduistes:** a Catalunya parlem de temples o bé de centres hinduistes per referir-nos als llocs de reunió de la comunitat hinduista, tant si són temples pròpiament, com si es tracta de domicilis particulars amb un espai compartit dedicat a alguna deïtat.

Quines són les funcions principals dels centres hinduistes?

- **Recitació i meditació:** al centre (i també als altars particulars), les persones hindús reciten mantres sagrats (paraules o frases amb un gran poder espiritual per tal de concentrar-se i aquietar la ment). Un dels mantres més coneguts és *Om*. També mediten, adoren una o més deïtats, reciten i contemplen textos sagrats, i escolten l'ensenyament d'un mestre.
- **Cants i cerimònies rituals,** com ara la puja (que inclou l'ofrena d'aliments, de flors, d'encens, de llum...).
- **Pràctica de ioga:** algunes comunitats utilitzen el centre per practicar-hi ioga, que és un dels sis sistemes filosòfics hindús i que consisteix en un conjunt de tècniques psicofisiològiques a fi de fer l'experiència de l'alliberament en aquesta vida.

Com és un centre hinduista?

- **Sala:** és habitual que el centre disposi d'una sala (la més gran) dedicada a meditar i a recitar textos sagrats. Aquesta sala sol tenir alguns coixins per seure-hi i també alguna cadira per a les persones més grans o malaltes.
- **Imatge d'una deïtat, almenys:** la sala de pregària inclou un espai on hi ha la imatge d'almenys una deïtat, a la qual es dedica el temple; i n'hi poden haver d'altres, també amb imatges.
- **Puja (altar):** és on es col·loca la imatge de la deïtat, en el marc d'una **capella** que acostuma a estar guarnida amb flors i altres **ofrenes**, i que disposa d'unes cortines o portes que es poden obrir i tancar.

Quines recomanacions cal seguir per accedir als llocs de culte?

- Cal **descalçar-se**.
- Un cop dins del centre, convé fer **silenci**.
- És una mostra de respecte **acostar-se a la figura de la deïtat, mirar-la als ulls i fer una salutació** amb els palmells de les mans juntes davant del pit o del front.
- És bo **no utilitzar roba especialment escotada i que mostri les espatlles i les cames**.
- En seure, cal procurar **no encarar els peus en direcció a cap de les imatges de divinitats** que hi hagi al centre o al mestre, ja que és considerat una manca de respecte. Si és possible, convé **evitar donar-los l'esquena** quan s'hi estigui a prop.

- Cal **preguntar si és permès fer fotografies** o captar imatges. Especialment pel que fa a la representació de les deïtats, en alguns centres prefereixen evitar-ho, com a mostra de respecte.

Hi ha diferències entre homes i dones?

- **En funció de les comunitats, hi ha diferències** entre les funcions i els rols que poden adoptar homes i dones.

Quina indumentària cal destacar?

- Les persones hinduïstes no porten uns vestits específics. La roba que es posen els habitants de països on la religió majoritària és l'hinduïsmen tenen una explicació basada en la cultura, les tradicions o l'organització social.
- Hi ha alguns símbols o complements propis de l'hinduïsmen i relacionats amb la religió:
 - o **Bindi**: petit punt de color al front, a la zona anomenada "del tercer ull". Pot tenir diversos significats vinculats a la religió, alguns dels quals estan relacionats amb la protecció dels déus.
 - o **Tilaka**: ratlla o ratlles de color que es dibuixen al front amb un simbolisme similar al del bindi.
 - o **Males**: collarets de boles o rosaris.
 - o **Marques** diverses que es fan **com a part de rituals**.
 - o Les **dones hindús casades**, particularment, poden reunir alguns objectes i signes distintius:
 - **Braçalet de cristall**, que han de procurar no treure's, que no es perdi i que no es trenqui fins a la mort del marit.
 - **Penjoll al coll**: s'anomena *mangalsutra* i s'utilitza com a símbol d'aliança. Representa la unió matrimonial. Les dones casades el porten fins a la mort del marit.

Quan podem parlar de fonamentalisme en l'hinduïsmen?

- En diverses ocasions, les societats occidentals elaboren una **imatge idíl·lica de les religions orientals** i, en certa manera, estereotipades. A l'hora d'informar, convé recordar que totes les tradicions religioses estan fetes de llums i ombres.
- Tot i que habitualment sentim parlar dels casos de fonamentalisme en les religions monoteïstes, **les tradicions orientals, com la resta, també donen lloc a moviments fonamentalistes**.

Reconeixement per part de l'Estat espanyol

En aquests moments, **no hi ha acords específics amb la comunitat hinduista**.

L'ISLAM

Dades bàsiques

- **Nombre d'oratoris islàmics a Catalunya (2022): 304**
- **L'islam a Catalunya:** l'any 1974 obre el primer oratori islàmic, però no és fins a les dècades dels vuitanta i dels noranta que la creació d'oratoris islàmics es consolida definitivament a Catalunya i pren un relleu especial entre la resta de religions presents al país.
- Les persones que practiquen l'islam o que se senten part d'aquesta religió són **els musulmans i les musulmanes**. Cal evitar expressions com ara *àrabs*, *islamistes*, *moros* o *mahometans*, que tenen altres significats. D'altra banda, **fem servir la paraula musulmans per referir-nos a les persones i el mot islàmic per referir-nos a les coses** (parlem d'un "edifici islàmic", però d'una "persona musulmana").

Com s'organitzen les persones musulmanes?

- A Catalunya, les persones musulmanes s'agrupen al voltant d'oratoris.
- A Catalunya hi ha, entre altres entitats, les federacions següents: **Federació Consell Islàmic de Catalunya, Unió de Comunitats Islàmiques de Catalunya i Federació Islàmica de Catalunya**.
- **En l'àmbit internacional, no hi ha cap òrgan** o entitat que agrupi i pugui representar el conjunt dels musulmans, si bé **hi ha consells de savis** que estableixen dictàmens sobre aspectes diversos de la vida dels musulmans.

Qui pot ser una bona persona interlocutora?

- En l'islam sunnita, majoritari a Catalunya, **no hi ha una autoritat consagrada**.
- **Imam:** és la persona encarregada de presidir i dirigir les oracions, però no se'l considera un mitjancer entre l'home i Déu. És una persona contractada que pot tenir diferents perfils:
 - o Un home que s'ha preparat per fer d'imam al seu país d'origen i que és contractat des d'un altre país per exercir aquesta feina. Aquest imam no acostuma a ser el millor interlocutor ni la persona més representativa de la comunitat religiosa, ja que sovint arriba més tard que els membres que assisteixen a l'oratori i no parla català ni castellà.
 - o Un home que viu a Catalunya i que exerceix d'imam a temps parcial.
- **Junta directiva d'un oratori:** a Catalunya, és habitual que els oratoris comptin amb unes juntes directives formades per un **president**, que sovint fa també de **portaveu**, un **vicepresident**, un **secretari**, un **tresorer** i alguns **vocals**. Molts d'ells acostumen a ser bons interlocutors.

Quins són els llocs de culte?

- **Mesquita:** és el lloc de culte on es reuneixen les persones musulmanes. Alguns musulmans consideren que perquè una mesquita pugui ser considerada com a tal cal que tingui, entre altres elements, un minaret.
- **Oratoris:** acostumen a situar-se en baixos d'edificis, en polígons industrials, en garatges... en llocs humils i discrets com a conseqüència dels pocs recursos econòmics o de les dificultats per trobar altres espais.

Quines són les funcions principals dels oratoris?

- **Pregària:** un dels cinc preceptes de l'islam és resar cinc cops al dia. Per tant, la pregària en comunitat forma part de la rutina diària de les persones musulmanes. La pregària del divendres al migdia és la més freqüentada a l'oratori, perquè coincideix amb el dia sagrat de l'islam, i inclou el sermó, anomenat *khutba*. Abans de pregar, les persones musulmanes fan les ablucions: es renten la cara, el clatell, les mans, els braços i els peus. Després, disposen una catifa a terra i s'orienten a la Meca (sovint, al lloc de culte hi ha unes línies marcades a terra que faciliten l'orientació i l'organització dels creients). Sobre la catifa efectuen una seqüència de moviments que intercalen diferents posicions (estar drets, inclinar-se i prostrar-se) mentre reciten diferents fórmules.
- **Formació:** és habitual que, a les tardes o durant el cap de setmana, l'oratori aculli grups d'infants, d'homes o de dones per fer formació: classes d'Alcorà, aprenentatge de l'àrab clàssic, cursos de català o castellà..., i també xerrades sobre temes específics.
- **Reunió social i espai de solidaritat:** els oratoris es converteixen sovint en espais de trobada social entre els membres d'una comunitat amb un mateix origen geogràfic. A més, són llocs de suport mutu: en la recerca de feina, de casa o a l'hora d'assumir les despeses del repatriament d'un cos, per exemple.

Com és un oratori?

- A l'entrada de l'oratori hi ha sempre un **espai** (una prestatgeria, uns armariets...) **per dipositar-hi les sabates**.
- **Pica, pila o espai amb aigua:** se situa a prop de l'espai per a les sabates. És on les persones fidels es renten els peus, les mans, els braços, la cara i el clatell, abans de resar. Es tracta del rentat ritual, que és una mostra de respecte a Al·là i també una preparació per al "rentat interior" que fa la pregària.
- A terra, l'oratori està **emmoquetat**.
- Ben entrat al lloc de culte, hi ha una prestatgeria que conté diversos exemplars de l'**Alcorà** que hom pot consultar i que també s'utilitzen quan es fan les classes alcoràniques.
- **Mihrab:** és un baix relleu situat a la sala de pregàries que serveix per indicar quina és la direcció de la Meca (en concret, la Ka'ba) i, per tant, l'orientació cap on cal resar. És visible des de tota la sala d'oració.
- **Mínbar:** és el púlpit des d'on es fa la *khutba* o sermó dels divendres al migdia.
- A vegades hi ha un conjunt de **rellotges** que indiquen l'horari en què s'han de fer les oracions aquells dies.

- **Decoració:** algunes parets o espais estan decorats amb **cal·ligrafia**. En canvi, **no hi veurem mai il·lustracions ni pintures de figures humanes, ni tampoc representacions de Déu**. En l'art islàmic es considera que això està prohibit.

Quines recomanacions cal seguir per accedir als oratoris?

- Als llocs de culte islàmics **hi pot entrar tothom**, tant si s'és musulmà com si no. S'hi entra descalç.
- En alguns centres de culte **és habitual que es demani a les dones que es cobreixin el cap** abans d'entrar-hi, especialment si es tracta d'un moment d'oració.
- A dins de l'oratori és recomanable **parlar en veu baixa**, tal com passa en altres llocs de culte.
- Mentre les persones de la comunitat no especifiquin el contrari, es poden captar imatges de tots els espais. Tanmateix, és preferible **no situar-se a la zona del púlpit**, especialment en el moment de l'oració o la *khutba*, ni per davant dels creients quan estan resant.

Hi ha diferències entre homes i dones?

- És habitual que **homes i dones no comparteixin el mateix espai de pregària**. En els oratoris que són més grans, hi ha un espai per als homes i un altre per a les dones. En d'altres, els homes resen a les files del davant i les dones a les files del darrere. I, en d'altres, les dones no hi resen.
- Molts oratoris són espais de trobada per a les dones de la comunitat fora dels temps de pregària. S'hi reuneixen com un acte social, on comparteixen conversa, te i pastes, o on fan activitats culturals compartides. Acostumen a tenir una sala o espai fix.
- Les dones, sovint, són les responsables de la formació dels infants que assisteixen a l'oratori fora de l'horari escolar per aprendre àrab i conèixer l'Alcorà.

Quina indumentària cal destacar? Parlem del vel

- El vel és un teixit que **serveix per cobrir el cos o una part de la cara d'algunes dones musulmanes**.
- **L'Alcorà insta a vestir-se amb pudor i cada persona o comunitat ho interpreta d'una manera pròpia**.
- Els significats que s'atribueixen al fet de vestir el vel han anat variant al llarg de la història. **Cal defugir les generalitzacions** i entendre que els motius que porten una dona a dur el vel o a no fer-ho són concrets i diversos.
- **A Catalunya no hi ha cap legislació que prohibeixi l'ús de cap tipus de vel, però sí que existeixen normatives de convivència en els espais públics**. Es tracta de recomanacions per garantir la seguretat de la població i protegir la integritat dels menors d'edat. Per exemple, es considera que l'ús del burca o del nicab als centres escolars pot dificultar la visió i la mobilitat de les menors d'edat, ja que n'oculten el rostre i, per tant, dificulten les relacions socials.

- **En diversos països europeus** també s'ha discutit la conveniència de dur el vel en els espais públics. I, en alguns casos, s'han arribat a incorporar lleis que prohibeixen qualsevol símbol de caràcter religiós en contextos determinats (per exemple, a França, on l'any 2004 es va legislar la prohibició de mostrar símbols vinculats a la religió a les escoles públiques).
- Cal distingir entre diferents tipus de vel i parlar-ne amb rigor:
 - o **Hijab**: vel que utilitzen moltes dones musulmanes. Cobreix el cap i sovint el coll, i es veu el rostre.
 - o **Xador**: vel usat sobretot per les dones iranienes. És un teixit habitualment de color negre que cobreix bona part del cos i només deixa veure la cara.
 - o **Nicab**: peça de roba que tapa els cabells, el coll i la cara. Es veuen els ulls.
 - o **Burca**: peça de roba rígida que tapa els cabells, la cara i els ulls, i és de color fosc (habitualment, blau o negre). Té una reixeta a la zona dels ulls per poder-hi veure.

Quan podem parlar de fonamentalisme islàmic?

- El fonamentalisme islàmic es basa en una **lectura literal del llibre sagrat, l'Alcorà, i de la Sunna**, sense admetre cap mena d'interpretació actualitzada del text. Combat qualsevol mena de modernitat i proposa viure segons l'ortodòxia originària.
- Atès que els preceptes de l'islam **penetren en molts àmbits de la vida de les persones**, els moviments fonamentalistes abasten des dels aspectes de la quotidianitat fins al sistema polític, passant per l'àmbit intel·lectual o el de l'organització social.
- Gairebé tots els moviments fonamentalistes islàmics violents tenen un **tarannà politicoreligiós**, fet que converteix els conflictes en **realitats altament complexes**.

Què cal saber a l'hora d'informar sobre casos de fonamentalisme islàmic?

- **Convé diferenciar els termes *islam* i *islamisme***. El nom de la religió dels musulmans és l'islam, i aquesta és l'única forma correcta per referir-nos-hi. D'altra banda, l'*islamisme* és un "moviment politicoreligiós en pro de la islamització del dret, de les institucions i del govern".¹³
- **Cal diferenciar els termes *islam* i *religió mahometana***. No és correcte designar l'islam com a "religió mahometana" (i, per extensió, tampoc és correcte anomenar els musulmans com a "mahometans"). Aquestes formes construïdes a partir del nom del profeta Muhàmmad són fruit d'un paral·lelisme erroni amb la terminologia del cristianisme (de *Crist*, es forma la paraula *cristià*).

Aclarim conceptes: gihad o guerra santa?

- **La traducció de la paraula *gihad* com a "guerra santa" és incorrecta**. Aquest significat ha estat adoptat per determinats grups fonamentalistes i, per tant, es tracta d'una expressió partidista i injusta amb la comunitat de musulmans. El concepte de *gihad* fa

¹³ Associació UNESCO per al Diàleg Interreligiós. *Diccionari de religions*, Barcelona: Generalitat de Catalunya, 2015.

referència principalment a l'esforç que tota persona musulmana està cridada a fer per tal de millorar la seva pròpia conducta dia rere dia.

- **Els actes terroristes són comesos per persones determinades** i no pel conjunt de persones d'un país, ètnia o religió. Per això, no fem referència al terrorisme en funció de l'origen, l'ètnia o la religió i evitem expressions com ara "terrorisme islàmic". En aquest sentit, sempre que sigui possible, cal identificar el grup concret que perpetra un acte terrorista (p. e., ISIS, Boko Haram, etc.). També és preferible evitar la utilització de l'expressió "terrorisme gihadista", perquè, tal com hem assenyalat, el concepte *gihad* fa referència, d'entrada, a un esforç personal de la persona creient.¹⁴
- **Salafista no és sinònim de terrorista:** Sovint s'empren els termes *salafí* o *salafista* per categoritzar una persona o comunitat com a propera al terrorisme. El cert és el que el terme *salafista* designa els seguidors d'un determinat corrent doctrinal dins de l'islam que pretén buscar els elements per reformar l'islam en la doctrina original d'aquesta fe. Sota aquest epítet, però, hi trobem persones i grups amb orientacions molt diverses.

Aclarim conceptes: l'islam produeix més casos de fonamentalisme que la resta de religions?

- Per més que la majoria dels casos de fonamentalisme que en els darrers anys han ocupat l'actualitat informativa a Catalunya hagin estat atacs terroristes perpetrats en nom de l'islam, cal tenir present que **el fonamentalisme no és un tret propi de l'islam**, sinó un risc i una realitat de totes les tradicions religioses (especialment les monoteistes), i també d'àmbits no religiosos.
- Tampoc no hi ha dades que ens permetin afirmar que la tendència al fonamentalisme és més gran a l'islam que a la resta de religions.

Aclarim conceptes: occident és la principal víctima del terrorisme gihadista?

- **Les principals víctimes del fonamentalisme islàmic són els musulmans mateixos.**
- El fonamentalisme islàmic reacciona, sobretot, contra la modernització de les societats dels països islàmics mateixos. Els atacs terroristes en aquests territoris són més sovintejats del que ens arriba a través dels mitjans de comunicació.

Reconeixement per part de l'Estat espanyol

En el cas de l'islam, **l'any 1992 es van signar uns acords de cooperació amb la Comissió Islàmica d'Espanya** que atorguen a la comunitat musulmana els drets següents:

- Dret a l'assistència religiosa en centres públics.
- Dret a l'ensenyament religiós a l'escola.
- Dret al reconeixement civil del matrimoni religiós.
- Dret a recaptar diners.
- Dret a determinats beneficis fiscals.
- Dret a la inviolabilitat dels seus centres de culte.

¹⁴ Per a més informació, vegeu les [Recomanacions sobre la cobertura informativa d'actes terroristes](#).

- Dret a parcel·les als cementiris públics.

JUDAISME

Dades bàsiques

- **Nombre de sinagogues a Catalunya (2022):** 5
- **El judaisme a Catalunya:** la comunitat jueva és present a Catalunya des de l'època medieval, però durant un interval de temps, després de l'expulsió dels jueus de Catalunya, aquesta presència deixa d'existir, almenys de manera visible. No és fins al començament del segle xx que els jueus tornen a ocupar un lloc públic amb la creació de la sinagoga de la Comunitat Israelita de Barcelona.
- **Jueus o jueves** és com anomenem les persones membres del judaisme. No és correcte referir-nos-hi com a **semites**, ja que hi ha molts pobles semites que no són jueus. En canvi, sí que fem servir la paraula *antisemitisme* per referir-nos a un tipus d'intolerància religiosa, al 'conjunt de sentiments, prejudicis, ideologies, creences i pràctiques racistes o xenòfobes contra els jueus, contra el judaisme globalment o contra una part de la fe jueva' (*Diccionari de les religions*).

Com s'organitzen les persones jueves a Catalunya?

- **A Catalunya, les persones jueves s'organitzen principalment al voltant de les quatre sinagogues** que hi ha, d'orientacions diferents. Dins de cada sinagoga acostuma a haver-hi diversos grups destinats a atendre les necessitats que es deriven de la llei jueva (alimentació, funerals, etc.).
- Internacionalment, sovint sorgeixen unions de diverses sinagogues que comparteixen una mateixa orientació doctrinal.
- El judaisme és una **tradició religiosa especialment diversa**. A grans trets, podem distingir entre:
 - o **Judaisme ultraortodox:** rebutja determinats elements de la modernitat.
 - o **Judaisme ortodox:** intenta preservar el judaisme tradicional.
 - o **Judaisme conservador o moderat:** intenta modificar l'ortodòxia per mitjà de l'èmfasi en els elements històrics.
 - o **Judaisme reformista:** representa un intent de reinterpretació del judaisme tenint en compte el saber i el coneixement moderns.

Qui pot ser una bona persona interlocutora?

- **Comitè Directiu:** tot i que cada comunitat té el seu sistema d'organització propi, és habitual comptar amb un comitè directiu que té cura de la gestió de la sinagoga, de les activitats socials i culturals que s'hi fan, i de la contractació del rabí o rabina. Generalment, la persona interlocutora per als periodistes serà un o una representant d'aquest comitè o junta directiva (i no necessàriament el rabí o rabina).
- **Rabí o rabina:** és la màxima autoritat religiosa a l'interior d'una sinagoga. El rabí o rabina no és un/a sacerdot/essa, sinó un/a erudit/a en la llei jueva. La seva tasca principal és proporcionar formació religiosa a les persones que assisteixen a la sinagoga, tot i que

sovint també és la persona encarregada de realitzar la circumcisió dels infants, de celebrar casaments i funerals o de controlar la mort dels animals d'acord amb el ritual.

Quins són els llocs de culte?

- **Sinagoga:** és l'espai entorn del qual es desenvolupa la vida religiosa de les comunitats jueves. També és un espai comunitari més enllà del que és estrictament religiós, atès que la identitat jueva va més enllà de la dimensió religiosa. En grec vol dir 'assemblea'.

Quines són les funcions principals de la sinagoga?

- **Celebració del culte:** cada dia, a les sinagogues, s'hi celebren tres cultes. Els del dissabte són els que es consideren més importants i els que compten amb més assistència.
- **Pregària:** els fidels que assisteixen a la sinagoga resen de diferents maneres: drets, inclinats, asseguts, prostrats o balancejant-se.
- **Estudi i ensenyament:** totes les sinagogues compten amb grups de formació, d'ensenyament i d'estudi.
- **Organització comunitària:** els diferents grups de servei a la comunitat s'organitzen a través de la sinagoga (els grups d'atenció als difunts i les seves famílies, els grups d'ajuda, els grups d'acollida, els grups de dones, els grups de joves, els grups d'assistència social, etc.).
- **Celebració de festivitats:** entre les principals hi ha el Roix ha-Xanà (o festivitat de cap d'any), el Yom Kippur (o dia de l'expiació) i la Péssah (o pasqua jueva).
- **Celebració dels ritus de pas:** la sinagoga és també el lloc de trobada on se celebren els ritus de pas: naixement, integració a la comunitat, matrimoni i mort.

Com és una sinagoga?

- **Púlpit:** al centre de la sinagoga, o bé a la part del davant, hi acostuma a haver el púlpit (bimà), que és des d'on es fan el servei litúrgic i els ensenyaments, i també des d'on el rabí o rabina acostuma a fer el sermó (tot i que, a vegades, pot ser que es faci des d'un altre faristol).
- **Aron Hakodesh:** armari encastrat a la paret que guarda els rotlles de la Torà i que normalment apunta a Jerusalem.
- **Canelobre:** al davant o a sobre d'aquest armari, sol haver-hi un canelobre o bé un altre tipus de llum que està encès les vint-i-quatre hores del dia.
- **Bancs:** encarats al púlpit, se situen els bancs on seuen les persones de la comunitat.
- **Decoració:** la sinagoga pot estar decorada amb **inscripcions fetes en hebreu** i també amb **menoràs** (canelobres de set braços).

Quines recomanacions cal seguir per accedir a les sinagogues?

- És recomanable **no presentar-se a la sinagoga sense haver avisat** abans. Quan es concerta la visita, probablement caldrà acreditar-se.
- En el cas dels **homes**, és obligatori l'ús de la **quipà** per entrar a la sinagoga.
- A dins, és bo mantenir una **actitud continguda**, no fer grans riallades ni mantenir converses supèrflues.
- És un senyal de respecte **no donar l'esquena a l'Aron Hakodesh**.
- **És probable que no es puguin captar imatges dins de la sinagoga**. De totes maneres, el millor és **fer la consulta** prèviament a la persona que doni l'accés a la sinagoga o bé a un o una responsable de la comunitat.

Hi ha diferències entre homes i dones?

- Els **homes** s'han de posar la **quipà** en entrar a la sinagoga.
- Les **dones, a vegades, es cobreixen els cabells** amb un mocador: depèn de la tradició de la sinagoga.
- **A les sinagogues ortodoxes, homes i dones se situen separats durant el culte**. A vegades, els uns a la dreta i les altres a l'esquerra (o a la inversa). En altres ocasions, les dones seuen als bancs del darrere o bé en un segon pis.

Quina indumentària cal destacar?

- Dins del judaisme, hi ha alguns usos relacionats amb la indumentària vinculats a la religió. Tot i així, **convé parlar de costums i tradicions, i no exclusivament de preceptes**.
- Els homes vesteixen:
 - o **Quipà**: casquet que tradicionalment es posen els homes per entrar a la sinagoga i també ocasionalment durant els àpats i els dies festius, o en altres situacions. Pot ser de tela, de punt o de qualsevol altre teixit. Pels jueus, és una manera de recordar i reconèixer la presència de Déu i la seva condició ascendent respecte dels homes.
 - o **Tal·lit**: xal de forma rectangular que utilitzen els homes en algunes pregàries per cobrir les espatlles i, en ocasions, el cap. Habitualment és de color blanc amb unes franges blaves. Sempre té serrells a les quatre cantonades, que són el tret més característic del tal·lit, els quals recorden els preceptes de la Torà.
 - o **Tefil·lín**: estoig de cuir dins del qual hi ha fragments de la Torà escrits sobre pergamí, que es duen de dos en dos, un lligat al braç i l'altre al front. Es duen durant la pregària matinal.
 - o **Cabells**: durant la Roix ha-Xanà, la festa del cap d'any jueu, hi ha jueus que es tallen els cabells i es muden més. A més, com a símbol de puresa, alguns es vesteixen de color blanc.
- **El judaisme ultraortodox contempla una sèrie de preceptes i codis de vestit que el judaisme reformista o liberal no segueix**. Són indicacions que procedeixen de la lectura de la Torà i el que diferencia la forma ortodoxa de la resta de formes del judaisme és la literalitat en la interpretació de la lletra. **En el judaisme ultraortodox**, alguns homes acostumen a vestir **amb pantalons i jaqueta negres i una camisa de color blanc**, i a vegades també un **barret de color negre**. Alguns d'ells també es pentinen uns

tirabuixons als dos laterals del cap i deixen créixer la **barba** poc o molt. També hi ha homes que, davant la prescripció de portar el cap cobert, vesteixen la **quipà** fora de la sinagoga, en la vida quotidiana.

- Les **dones** jueves no acostumen a portar elements distintius. Així i tot, en el cas de les dones de tradició ultraortodoxa, la vestimenta **procura mantenir la major part del cos tapada**, motiu pel qual acostumen a vestir amb **faldilles llargues**. **Algunes dones casades, a més, procuren no ensenyar els cabells** en públic i se'ls tapen amb un mocador o vel, o algunes fan ús de perruques.

Quan podem parlar de fonamentalisme jueu?

- El fonamentalisme jueu es basa en la **lectura fil per randa dels textos sagrats** (en aquest cas, la Torà i el Talmud) i el **seguiment fidel de les prescripcions de conducta, des d'una mirada que rebutja qualsevol altra manera diferent de procedir. Es considera que els significats originals de la Torà no es poden actualitzar** pel seu caràcter de transcripció literal de la revelació divina. Aquest fet, en ocasions, també comporta oposar-se a la possibilitat de traduir el llibre sagrat, que passa a ser llegit únicament en hebreu (pels qui en saben).
- El judaisme, històricament, s'ha desenvolupat com una identitat religiosa, però també cultural. Això ha fet que la religió penetrés en tots els àmbits de la vida quotidiana. Per això, **la manera de vestir o de pentinar-se d'una persona jueva no podrien ser mai un motiu suficient per parlar de fonamentalisme religiós.**
- Les formes de fonamentalisme jueu **no es poden relacionar de manera directa ni automàtica amb cap del grups involucrats en el conflicte entre l'Estat d'Israel i Palestina**. La realitat és variada i no ens permet relacionar cap zona geopolítica amb una expressió concreta del judaisme.

Reconeixement per part de l'Estat espanyol

En el cas del judaisme, **l'any 1992 es van signar uns acords de cooperació amb la Federació de Comunitats Israelites d'Espanya** que atorguen a la comunitat jueva els drets següents:

- Dret a l'assistència religiosa en centres públics.
- Dret a l'ensenyament religiós a l'escola.
- Dret al reconeixement civil del matrimoni religiós.
- Dret a recaptar diners.
- Dret a determinats beneficis fiscals.
- Dret a la inviolabilitat dels seus centres de culte.
- Dret a parcel·les en els cementiris públics.

SIKHISME

Dades bàsiques

- **Nombre de gurdwares a Catalunya (2022):** 10
- **El sikhisme a Catalunya:** el sikhisme arriba a Catalunya a finals dels anys vuitanta, quan petits grups de persones sikhs es troben en domicilis particulars. És a la dècada dels noranta quan augmenta el nombre d'immigrants procedents del Panjab indi i, així, s'obre el primer temple sikh al país, que s'ubica a Barcelona.
- Les persones que formen part del sikhisme s'anomenen **sikhs**, una paraula que podríem traduir com a “deixebles” (del guru Nanak, que és el fundador del sikhisme).

Com s'organitzen les persones sikhs a Catalunya?

- **En l'àmbit mundial, no hi ha una estructura jeràrquica** que organitzi els sikhs.
- Malgrat que en determinades àrees hi ha associacions de temples que han esdevingut molt poderoses, en principi, **cada gurdwara és plenament independent**. Internament, i així és com passa a Catalunya, cada gurdwara s'acostuma a organitzar mitjançant una **junta directiva** amb un **president**, el qual no desenvolupa necessàriament funcions religioses.

Qui pot ser una bona persona interlocutora?

- **Portaveu de la comunitat:** el més recomanable és contactar amb el portaveu de la comunitat i, en el cas de Catalunya, com que es tracta d'immigració força recent, amb persones sikhs joves, que s'expressen amb més facilitat.
- **Granthi:** tant pot ser un home com una dona i és la persona encarregada de custodiar i vetllar pel benestar del Guru Granth Sahib, el seu llibre sagrat.
- **Sikhs khalsa:** són l'orde de sikhs iniciats. Es tracta del grup de sikhs que han passat la cerimònia d'iniciació sikh, l'*amritsansakar*, on es rep l'amrit, que és una mena de nèctar sagrat. Aquests membres de la comunitat tenen un grau de compromís religiós diferent del de la resta, més alt. Externament és fàcil identificar-los, perquè segueixen les anomenades “cinc k” (vegeu l'apartat sobre indumentària). A més, un cop feta la cerimònia, els homes adopten el nom de *Singh* (lleó) i les dones, *Kaur* (princesa), darrere del seu nom de pila.
- **Jathedar:** és la màxima autoritat de la comunitat sikh, la persona que s'ocupa de l'Akal Takht o “tron etern”, un temple situat a la ciutat d'Amrítsar (Panjab, Índia). Així i tot, no hi ha una persona líder de la comunitat.

Quins són els llocs de culte?

- **Gurdwara:** és el lloc de culte on es reuneix la comunitat sikh. *Gurdwara* vol dir “allà on es troba el guru”. És un espai de meditació. La pregària més concorreguda del sikhisme es fa els diumenges, perquè la gent té més disponibilitat per assistir-hi.

- A Catalunya sol ubicar-se en baixos d'edificis, en antics garatges o en naus industrials.

Quines són les funcions principals del gurdwara?

- **Casa del guru:** el llibre sagrat de la comunitat sikh no és considerat “només” un llibre, sinó que se'l considera un guru etern i té un paper principal en els centres de culte. De fet, és la presència d'aquest llibre, el Guru Granth Sahib, el que converteix un local o edifici en un lloc de culte. El Guru Granth Sahib recull la doctrina sikh i és considerat l'autoritat suprema del sikhisme; se sol situar en una mena de tron. A la nit se'l porta cerimoniosament a la seva habitació, on té un llit per poder descansar; al matí se'l desperta i se'l vesteix (tant les robes de la seva habitació com la “indumentària” del Guru Granth Sahib s'adapten en funció del clima, igual que es fa amb la temperatura de l'habitació, de manera que no passi fred ni calor); se li ofereix menjar, etc. El Guru Granth Sahib és llegit en veu alta durant diversos moments del dia.
- S'utilitza com a **langar**, cuina i menjador comunitari.
- S'hi ha fa **meditació i pregària**.
- **Kirtan:** als temples sikh sempre hi ha un lloc on es canten els himnes del llibre sagrat i on els joves que estan aprenent a tocar practiquen.

Com és un gurdwara?

- A l'entrada acostuma a haver-hi un **recipient amb mocadors**, ja que cal entrar-hi amb el cap tapat.
- Just abans o just després de l'espai per als mocadors, hi ha una **zona per deixar-hi el calçat** (normalment amb separadors).
- Una mica més endavant, s'hi ubiquen una o diverses **piques** per rentar-se les mans i els peus.
- El terra del gurdwara és **emmoquetat**.
- Una de les seves singularitats és que disposa de **cuina**. La cuina és un espai clau, perquè és on es prepara tot el menjar que s'ofereix al centre.
- El **kirtan**, que sol situar-se a la dreta o a l'esquerra de la zona on hi ha el Guru Granth Sahib, és l'espai del temple on es toca la lloança cantada.
- També hi ha l'**habitació del Guru Granth Sahib i el dormitori del granthi**.

Quines recomanacions cal seguir per accedir als gurdwares?

- Als gurdwares **hi pot entrar tothom**, tant si s'és sikh com si no.
- L'entrada queda prohibida a les persones que porten **alcohol o tabac**.
- Tant els homes com les dones s'han de **cobrir el cap amb un mocador** (tant pot ser un de personal com un dels que ofereix el centre a l'entrada). Es tracta d'una mostra de respecte a Déu.
- S'hi entra **descalç**.
- Tot seguit, cal **rentar-se els peus i les mans** en unes piques que hi ha a terra.

- Amb el cap cobert i els peus nets, cal **caminar per la catifa central fins a arribar davant de l'altar del Guru Granth Sahib i postrar-se**. En acabar la postració, és una mostra de respecte no girar-se donant l'esquena al llibre.
- A continuació, convé **seure de cara al Guru Granth Sahib amb les cames plegades o creuades**. Cal tenir cura de no estirar les cames en direcció al Guru Granth Sahib, ja que es podria considerar una ofensa.
- És probable que, poc després de seure, s'ofereixi una **bola dolça feta de sèmola, mantega i sucre**, que s'agafa d'un bol amb les mans. És de mala educació refusar l'ofertament.
- **Per captar imatges de l'interior del temple caldrà demanar permís**, sobretot per poder rebre les indicacions corresponents respecte de la posició en què cal fer-les i no ser irrespectuosos amb el Guru Granth Sahib o ofendre la comunitat.

Hi ha diferències entre homes i dones?

Les dones acostumen a asseure's en una banda del gurdwara i els homes a l'altra, separats pel passadís central, que és el que les persones utilitzen per accedir davant del Guru Granth Sahib i postrar-se.

Quina indumentària cal destacar?

- **Les cinc K:** quan una persona sikh decideix formar part de la *khalsa*, es predisposa a seguir i preservar l'essència del sikhisme en qualsevol circumstància. Un dels elements que contempla la *khalsa* són les anomenades "cinc k": cinc signes que representen el sikhisme i que s'acostumen a seguir d'una manera força fidel, ja que la fe sikh implica un grau força elevat de compromís.
 - o **Kes o Kesha:** tant els homes com les dones acostumen a no tallar-se els cabells, de manera que és habitual que els portin molt llargs. De fet, les persones sikhs no es tallen el pèl de cap part del cos, motiu pel qual els homes acostumen a portar una barba molt llarga. Aquesta pràctica simbolitza el poder espiritual i l'acceptació de la saviesa infal·lible de Déu.
 - o **Kanga:** és la pinta (habitualment de fusta) que s'utilitza per mantenir el cabell recollit i poder cobrir-lo amb el turbant. Funciona com un recordatori de la necessitat de neteja exterior (cal mantenir el cos higienitzat) i interior (convé viure una vida endreçada i mantenir un estat de puresa espiritual).
 - o **Kach o kachera:** pantalons curts fins als genolls que s'acostumen a vestir com a roba interior i que signifiquen la fidelitat i la castedat.
 - o **Kara o karha:** braçalet d'acer que es posa al braç dret i que no té un caràcter ornamental, sinó simbòlic (com si fos una manilla, recorda l'etern nexa entre la persona creient i la divinitat).
 - o **Kirpan:** daga cerimonial de fulla corba que es porta penjant amb una tira de corda i que constitueix un element més del vestit. El simbolisme de vestir aquesta mena d'espasa curta l'explica bé l'etimologia de la paraula *kirpan*, que vol dir 'honor i compassió'. Així, lluny de tractar-se d'una arma, portar el kirpan esdevé un recordatori de la necessitat de defensar la justícia sense por i de fer-ho sempre des d'un estat compassiu i humà.

- **Els cabells:** davant la prescripció de no tallar-se els cabells i de mantenir sempre una bona higiene, en el sikhisme hi ha una indumentària específica destinada a recollir els cabells i mantenir-los nets. Així i tot, actualment a Catalunya moltes persones sikhs es tallen els cabells per facilitar-se l'entrada i l'adaptació al món laboral.
 - o **Dastar:** turbant format per una peça de roba de força metres de llargada i sense estampats que vesteixen els sikhs i que els serveix per recollir-se els cabells llargs. Se li atribueixen els valors de dignitat, honor, valor, espiritualitat i pietat.
 - o **Mocador:** tot i que algunes dones també porten dastar, la gran majoria es cobreixen el cap amb un mocador.
 - o **Ramal:** els infants sikhs que no es tallen els cabells també els porten pentinats amb un monyo i acostumen a recollir-los amb un tros de roba anomenat *ramal*.

Reconeixement per part de l'Estat espanyol

En aquests moments, **no hi ha acords específics amb la comunitat sikh.**

TESTIMONIS CRISTIANS DE JEHOVÀ

Dades bàsiques

- **Nombre de sales del regne a Catalunya (2022):** 112
- **Els Testimonis Cristians de Jehovà a Catalunya:** la primera sala del regne que es va fundar a Catalunya data del 1973, a Barcelona. Des d'aleshores, l'expansió dels Testimonis Cristians de Jehovà va ser trepidant i constant fins al final dels anys noranta, quan el ritme de creixement es va moderar.
- Els membres dels Testimonis Cristians de Jehovà s'anomenen **testimonis cristians de Jehovà, testimonis de Jehovà o estudiants de la Bíblia**.

Com s'organitzen els testimonis cristians de Jehovà a Catalunya?

- **Estructura jeràrquica:** els testimonis de Jehovà afirmen que estan organitzats en una estructura jeràrquica de **sis nivells, al capdamunt de la qual situen Déu, seguit de Crist**.
- **Congregacions:** són la unitat bàsica d'organització dels testimonis de Jehovà. Es reuneixen al llarg de la setmana a les sales del regne per estudiar la Bíblia, per predicar la fe, etc. Són dirigides pels **ancians**, tot i que també pot haver-hi **servents ministerials** que s'encarreguen de determinades àrees d'activitat. Molt sovint, dues, tres o quatre congregacions utilitzen una mateixa sala del regne en dies alternatius.
- **Circuit:** conjunt d'unes vint congregacions al capdavant del qual hi ha un superintendent de circuit.
- **Sucursal:** ens d'abast estatal, al capdavant del qual hi ha un comitè de sucursal, integrat per diversos superintendents, que tenen un coordinador.
- **Consell rector:** comitè estable format actualment per vuit membres ungits. És l'encarregat d'establir les directrius terrenals de l'organització, supervisar la preparació de la informació bíblica que apareix a les seves publicacions i que es presenta a les seves reunions, i dirigir l'obra mundial de predicació que realitzen.

Qui pot ser una bona persona interlocutora?

- Entre els testimonis de Jehovà no hi ha personal religiós com a tal, sinó únicament **responsables de diferents graus organitzatius**.
- **Ancià:** és la figura que es podria acostar més al representant de la comunitat, tot i que cal tenir en compte que la seva tasca no és la de fer d'intermediari amb Déu, sinó únicament dirigir les reunions d'estudi que duu a terme cada congregació.
- **Responsable regional de comunicació:** a cada regió hi ha dos portaveus regionals. Ells són els qui ens poden facilitar la informació que ens calgui.
- **Responsable nacional de comunicació:** a la seva seu estatal hi ha el Departament d'Informació Pública i el portaveu dels Testimonis de Jehovà a l'Estat espanyol. Qualsevol mitjà pot contactar directament amb aquest departament per demanar tota la informació necessària.

Quins són els llocs de culte?

- **Sala del regne:** els testimonis cristians de Jehovà s'organitzen en congregacions que s'acostumen a reunir dos cops per setmana a la sala del regne o saló del regne. Les sales del regne acullen diverses congregacions (diversos grups), que se separen en funció de la llengua comuna que utilitzen a l'hora de fer la reunió i de predicar fora de la comunitat religiosa (català, castellà, urdú, llengua de signes, etc.). Cada setmana se segueix exactament el mateix programa a totes les sales del regne del món.

Quines són les funcions principals de les sales del regne?

Les sales del regne no són pròpiament un lloc de culte, sinó un centre de reunions. Aquestes reunions inclouen pregàries i cants de lloança a Déu. Això és el que s'hi ensenya i es comparteix:

- **Estudi bíblic** (un cop per setmana).
- **Formació de com parlar en públic.**
- **Cants d'oració.**
- **Conferència bíblica** (un dia del cap de setmana).
- **Anàlisi d'articles** de la revista *La Torre de Guaita* (*Atalaya*, en castellà), a través de preguntes i respostes dels assistents.

Com és una sala del regne?

- **Espai gran:** hi ha una sala principal amb una petita tarima a la qual s'encaren fileres de bancs o cadires on s'asseuen els membres de la comunitat.
- **Decoració: no contenen imatges ni gairebé cap decoració.**
- **Altres sales més petites:** a banda de la sala principal, el local sol comptar amb una sala més petita que serveix per fer-hi les sessions d'estudi en grups més reduïts.

Quines recomanacions cal seguir per accedir a les sales del regne?

- **Qualsevol persona és lliure d'entrar** en una sala del regne.
- A diferència d'altres comunitats, en aquesta tradició **no s'hi fan col·lectes.**
- Tot i que les reunions són obertes al públic, no se'n poden fer gravacions des que comencen amb la cançó inicial fins que acaben amb l'oració final. La raó és que consideren les seves reunions com a part de la seva adoració i, per tant, veuen com una falta de respecte a Déu les interrupcions o distraccions innecessàries. A més, això fa possible que no aparegui en un mitjà de comunicació la imatge de cap assistent contra la seva voluntat.

Hi ha diferències entre homes i dones?

- Durant el desenvolupament de les reunions, no hi ha diferències entre els homes i les dones que hi assisteixen.

- Les dones no assumeixen càrrecs de direcció. Participen plenament en la predicació i també ensenyen els principis bíblics als seus fills.

Quina indumentària cal destacar?

- Els testimonis cristians de Jehovà no porten indumentària específica.
- Quan van al temple, **es muden i procuren una bona higiene** prèvia.
- Les **dones** solen portar una **faldilla llarga o a l'alçada dels genolls i les espatlles cobertes** (símbol de respecte i pudor).

Reconeixement per part de l'Estat espanyol

L'Estat va atorgar reconeixement legal als Testimonis Cristians de Jehovà el 1970. El 2006 els va reconèixer com una confessió amb arrelament notori, requisit necessari per poder establir acords de cooperació en el futur.

ENTITATS CONSULTADES EN L'ELABORACIÓ DE LES RECOMANACIONS

- Comunitat Advaitavidya
- Comunitat Bahá'í de Barcelona
- Comunitat Israelita de Barcelona
- Comunitat Sikh de Catalunya
- Conferència Episcopal Tarraconense
- Consell Evangèlic de Catalunya
- Coordinadora Catalana d'Entitats Budistes
- Església Adventista del Setè Dia
- Església de Jesucrist dels Sants dels Darrers Dies
- Església Ortodoxa Espanyola
- Església Unida de Terrassa
- Federació Consell Islàmic de Catalunya
- Grup de Treball Estable de Religions
- Testimonis Cristians de Jehovà
- Unió de Comunitats Islàmiques de Catalunya

Crèdits (interior de portada)

Se'n permet la reproducció, la distribució i la comunicació pública sempre que se'n citi la procedència (autoria, títol, organisme editor) i que no es faci amb finalitats comercials. No es permet la creació d'obres derivades sense autorització expressa de les persones autores i dels organismes editors.

Edició:

Consell de l'Audiovisual de Catalunya (CAC)
Carrer dels Vergós, 36-42 08017 Barcelona
1a edició electrònica: octubre del 2023

Departament de Presidència
Direcció General d'Afers Religiosos (DGAR)
Carrer del Foc, 57 edifici B 08038 Barcelona
1a edició electrònica: octubre del 2023

Nota: Recomanacions elaborades pel CAC i la DGAR a partir del document *Guia adreçada als periodistes i als mitjans de comunicació*, de Clara Fons Duocastella, Elisenda Sevilla Altés i Eulàlia Tort Bodro.